

Šesto in sedmo periodično poročilo Republike Slovenije o uresničevanju Mednarodne konvencije o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije

Vlada Republike Slovenije je poročilo obravnavala na svoji seji dne 14. aprila 2008 in ga sprejelo s sklepom št. 51104-15/2008/7. Republika Slovenija je oddala poročilo dne 11. julija 2008.

Poglavje	Odstavki
Uvod	
Odgovori na posamezne sklope vprašanj	1-94
Definicija in status manjšin v Sloveniji	1-16
Statistični podatki o etnični strukturi RS	17-24
Tabela 1: Prebivalstvo po narodni pripadnosti / število	
Tabela 2: Prebivalstvo po narodni pripadnosti %	
Participacija in vključenost manjšinskih skupnosti.....	25-39
Položaj avtohtonih in priseljenih Romov v RS	40-52
Izobraževanja romskih otrok.....	53-63
Izbrani primeri iz prakse.....	64-71
Izbrani primeri iz poročil varuha za človekove pravice	72-73
Problem izobraževanja romskih otrok v osnovni šoli Bršljin.....	72
Sovražni govor na spletni strani	73
Sodna praksa.....	74-75
Sodba Okrajnega sodišča v Lendavi z dne 27. 12. 2005	74
Sodba Vrhovnega sodišča Republike Slovenije z dne 7. 11. 2006	75
Upravne ovire za pridobitev slovenskega državljanstva	76
Položaj oseb brez slovenskega državljanstva.....	77-87
Posvetovanje z organizacijami civilne družbe	88
Ukrepi za izvajanje Durbanske deklaracije	89-92
Zakon o Radioteleviziji Slovenija, Uradni list RS, št. 96/2005	
Zakon o varstvu osebnih podatkov, Uradni list RS, št. 86/2004 z dne 5. 8. 2004	
Zakon o društvih, Uradni list RS, št. 61/2006 z dne 13. 6. 2006	
Zakon o verski svobodi, Uradni list RS, št. 14/2007 z dne 16. 2. 2007	
Zakon o tujcih	
Dostop javnosti do poročil RS.....	93
Priprava periodičnega poročila.....	94
Uporabljeni viri	
Priloge	

Uvod

Šesto in sedmo periodično poročilo RS o uresničevanju Mednarodne konvencije o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije odgovarja na vprašanja, ki so jih postavili člani Odbora za spremljanje uresničevanja Mednarodne konvencije o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije (Odbor CERD) ob zagovoru petega periodičnega poročila Republike Slovenije v marcu 2003 in so zapisana v »Concluding observations of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination: Slovenia. 02/06/2003. CERD/C/62/CO/9. (Concluding Observations/Comments)«.

Odgovori na posamezne sklope vprašanj

Definicija in status manjšin v Sloveniji

Odbor z odobravanjem sprejema pojasnilo delegacije v zvezi z različnimi definicijami, ki se v poročilu in nacionalni zakonodaji uporabljajo za poimenovanje etničnih in narodnih manjšin ter »avtohtonih« in novih skupnosti. Vendar Odbor opaža potencialno diskriminatorne učinke različnih definicij za različne etnične skupine in poziva državo pogodbenico, da v naslednjem periodičnem poročilu da natančno informacijo o pravnih definicijah za poimenovanje različnih manjšin in o njihovem statusu (7. točka Sklepnih ugotovitev).

1. Republika Slovenija se je ob osamosvojitvi zavezala, da v skladu z Ustavo in sprejetimi mednarodnimi obveznostmi zagotavlja varstvo človekovih pravic brez sleherne diskriminacije vsem osebam na svojem ozemlju. V skladu z ustavnimi določili so ratificirani mednarodni dokumenti del notranjega prava in se uporabljajo neposredno. Zakoni in drugi predpisi morajo biti v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo. Splošno veljavna načela mednarodnega prava ter pogodbe, ki jih je Republika Slovenija ratificirala, je mogoče na podlagi tega člena šteti za notranje pravo. Glede tega je izredno pomembna tudi določba v drugem odstavku 153. člena Ustave Republike Slovenije, ki določa, da morajo biti zakoni v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z mednarodnimi pogodbami, ki jih je ratificiral Državni zbor Republike Slovenije.

2. V slovenskem pravnem redu je prepoved diskriminacije ustavnopravna kategorija, saj je v 14. členu Ustave RS določeno, da so v Sloveniji vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in svoboščine. Protiustavno je vsakršno vzpodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti (63. člen Ustave RS). Zagotovljeno je sodno varstvo človekovih pravic ter pravica do odprave posledic njihove kršitve (15. člen Ustave RS). Vsakomur je zagotovljena pravica do pritožbe ali drugega pravnega sredstva proti odločbam sodišč in drugih državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil (25. člen Ustave RS) ter zagotovljena možnost pritožbe varuhu človekovih pravic in različnim inšpekcijskim službam na področju javnih služb. V sistemu pravnih sredstev ima pritožba kot redno pravno sredstvo osrednje mesto. V primerih dokončnih ali pravnomočnih odločb pa so v vseh postopkih na voljo izredna pravna sredstva. V primerih kršitev človekovih pravic ali temeljnih svoboščin so na voljo tudi odškodninski zahtevki.

3. Pravni red Republike Slovenije določa kazenske sankcije v primeru kršenja enakopravnosti, izzivanja nestrpnosti in širjenja idej o večvrednosti ras. Kršitev enakopravnosti je opredeljena kot kaznivo dejanje v 141. členu Kazenskega zakonika Republike Slovenije (poglavje Kazniva dejanja zoper človekove pravice in svoboščine, kaznivo dejanje Kršitev enakopravnosti). Zbujanje narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva, razdora ali nestrpnosti je inkriminirano kot kaznivo dejanje v poglavju Kazniva dejanja zoper javni red in mir v 300. členu (Zbujanje narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva, razdora ali nestrpnost) Kazenskega zakonika Republike Slovenije.

4. Za pripadnike različnih narodnih in etničnih skupnosti je še zlasti pomembno, da ima vsakdo pravico do svobodnega izražanja pripadnosti narodu ali narodni skupini, da goji in izraža svojo kulturo in uporablja svoj jezik in pisavo (61. člen Ustave RS). Za uresničevanje teh pravic Republika Slovenija podpira tudi delovanje organizacij in društev, ki združujejo pripadnike narodov, narodnosti in etničnih skupin iz nekdanje skupne države. Ministrstvo za kulturo jim na podlagi rednih razpisov financiranja kulturnih dejavnosti zagotavlja posebna namenska sredstva.

Pripadniki avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti uresničujejo svoje splošne človekove pravice ter individualne pravice, ki so vezane na narodnost: do izražanja narodne pripadnosti in ohranjanja jezika in kulture (61. člen Ustave RS), uporabe jezika in pisave (62. člen Ustave RS) kot posamezniki tako kot vsi državljani Republike Slovenije.

5. Te pravice so tako kot vsem drugim državljanom Republike Slovenije zagotovljene vsem pripadnikom različnih narodnih, etničnih, jezikovnih in verskih skupnosti v Sloveniji in se uresničujejo v skladu z načeloma enakopravnosti in nediskriminacije. Dodatno pa pravni red na podlagi ustavnega pooblastila zagotavlja posebne pravice italijanski in madžarski narodni skupnosti ter romski skupnosti. Posebne pravice izhajajo iz ravni zgodovinsko pridobljenih posebnih pravic, ki so zagotovljene na podlagi avtohtone poselitve teh skupnosti v skladu s teritorialnim načelom, ne glede na število pripadnikov. Te pravice uresničujejo pripadniki teh skupnosti individualno in v skupnosti z drugimi člani skupine.

6. Opredelitev posebnih pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti, ki izhaja iz Ustave RS, je primer pozitivnega varstva manjšinskih skupnosti in ne pomeni negativne diskriminacije drugih skupnosti. Pozitivno varstvo postavlja posebne pravice obeh manjšinskih skupnosti, ki so opredeljene v 64. členu Ustave RS, kot dodatne pravice k uživanju splošnih pravic vseh državljanov. V skladu z 61. in 62. členom Ustave RS in sprejetimi področnimi strategijami pa so pripadniki vseh manjšinskih skupnosti upravičeni do ohranjanja jezika in kulture ter razvoja svoje identitete (glej prispevek dr. Mirana Komaca »Pristop Republike Slovenije do varstva narodnih manjšin« v prilogi 1).

7. Ko so se začele urejati razmere na celotnem območju držav nekdanje Jugoslavije, so se pozitivni premiki pokazali tudi v urejanju dvostranskih odnosov Slovenije s temi državami in na področju pravnega urejanja statusa prebivalcev Slovenije, ki so prišli iz teh držav, ter v krepitvi medsebojnega zaupanja. Na podlagi mednarodnih pogodb in dvostranskih sporazumov je za otroke hrvaške, makedonske in albanske narodnosti, ki obiskujejo osnovno šolo v slovenskem jeziku in to želijo, organiziran tudi dopolnilni pouk maternega jezika in kulture.

8. Pravna podlaga za reševanje njihovega položaja so sklenjeni bilateralni kulturni sporazumi o meddržavnem sodelovanju, ki vsebujejo tudi konkretne določbe o financiranju dejavnosti za izobraževanje, ohranjanje jezika in kulture pripadnikov »novih« manjšin. Republika Slovenija je sklenila naslednje dvostranske sporazume:

Sporazum o sodelovanju v kulturi in izobraževanju med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške (Ur. l. RS, št. 51/94)¹, Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Svetom Ministrov Bosne in Hercegovine o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti (Ur. l. RS, št. 69/2000), Sporazum o sodelovanju v izobraževanju, kulturi in znanosti med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Makedonije (Ur. l. RS, št. 25/97), Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Albanije o sodelovanju v izobraževanju, kulturi in znanosti (Ur. l. RS, št. 36/94) ter Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Zvezno vlado Zvezne republike Jugoslavije o sodelovanju v kulturi in izobraževanju (Ur. l. RS, št. 47/2002).

9. Glede možnosti pouka maternega jezika *Zakon o osnovni šoli*, Uradni list RS, št. 81/2006 z dne 31. 7. 2006, v 8. členu (dopolnilno izobraževanje) določa:

»Za otroke slovenskih državljanov, ki prebivajo v Republiki Sloveniji in katerih materni jezik ni slovenski jezik, se v skladu z mednarodnimi pogodbami organizira pouk njihovega maternega jezika in kulture, lahko pa se dodatno organizira tudi pouk slovenskega jezika.« Novembra 2003 se je začel dopolnilni pouk srbskega jezika v Mariboru. Učni načrti za srbsščino, hrvaščino in makedonščino kot obvezni izbirni predmet v zadnji triadi devetletne osnovne šole so bili sprejeti na Strokovnem svetu za splošno izobraževanje.

10. Pravna podlaga za obravnavo t.i. novih manjšin na kulturnem področju so poleg 61. člena Ustave RS še naslednji členi Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK): 8., 65., 74.–79. in letni programi Ministrstva za kulturo ter Javnega sklada RS za ljubiteljske dejavnosti,

¹ Na podlagi tega sporazuma se v RS med drugim financirajo tri hrvaška društva in omogočajo različne dejavnosti na področju šolstva in izobraževanja.

ki se na tej podlagi izvajajo. Na temelju navedenih pravnih podlag se v okviru ustvarjanja pogojev za kulturno raznolikost izvajajo različni programi: posebni program v okviru katerega država, konkretno Ministrstva za kulturo, omogoča uresničevanje kulturnih pravic pripadnikom zelo različnih manjšinskih etničnih skupnosti (prek projektov za ohranjanje posebnih kulturnih identitet), integracijski program (poudarek je na načelu enakih možnosti ne glede na etnično identiteto) in evropski program (financiranje usposabljanja in zaposlovanja pripadnikov manjšinskih etničnih skupnosti iz evropskih strukturnih skladov).

11. Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo v 8. členu med drugim opredeljuje, da se javni interes za kulturo uresničuje z zagotavljanjem pogojev za dostopnost kulturnih dobrin in za kulturno raznolikost. 65. člen tega zakona določa, da država financira tudi tiste javne kulturne programe in kulturne projekte, ki so posebej namenjeni »kulturni integraciji manjšinskih skupnosti in priseljencev, če njihovi kulturni programi oziroma projekti presegajo lokalni pomen«.

12. Ministrstvo za kulturo RS tako pri etničnih manjšinah in tudi pri drugih ranljivih skupinah razvija dva instituta varstva: institut posebne skrbi (pozitivne diskriminacije v skladu z izraženimi kulturnimi potrebami) in institut integracije z namenom zagotoviti pogoje za vključenost in za socialno kohezivnost, demarginalizacijo ter širšo družbeno integracijo. Med cilji manjšinske kulturne politike so v ospredju tisti, ki spodbujajo k participaciji manjšin pri odločanju o konkretnih ukrepih in pozitivni promociji različnih manjšinskih skupnosti ter k medsebojnemu spoznavanju in razumevanju, kar je pogoj za miroljubno sobivanje.

13. Na Ministrstvu za kulturo RS se že od leta 2002 izvajajo dejavnosti, namenjene strokovnemu svetovanju, ob upoštevanju posebnih okoliščin, v katerih kulturno delujejo pripadniki manjšin (pomanjkanje kadrov, prostorov ipd.). Svetovanje poteka v obliki dajanja informacij o prijavih na javne razpise; pomoči pri izražanju kulturnih potreb skladno s cilji manjšinske kulturne politike in pri oblikovanju predlogov projektov in ustreznih prijav skladno s formalnimi zahtevami Ministrstva za kulturo RS, spremljanju uresničevanja pogodb itd. V letu 2005 je bilo 108 konkretnjših in zahtevnejših svetovanj (osebno, telefonsko ali elektronsko). Druge pomembnejše dejavnosti v letu 2005 so zajemale npr. posvetovanje s predsednikom Zveze Romov Slovenije in romskim umetnikom, ki se je v Slovenijo priselil z območja nekdanje SFRJ, Imerjem Trajo Brizanijem glede možnosti dejavnega sodelovanja ter mediacijo s predstavniki Zveze makedonskih kulturnih društev in makedonske vokalne skupine Pella.

14. Spodbujajo se tudi oblike sodelovanja med lokalnimi skupnostmi in državo pri podpori kulturni raznovrstnosti. Instrumenti, ki jih Ministrstvo za kulturo RS uporablja za izvajanje manjšinske kulturne politike, niso le finančni, ampak tudi organizacijski v najširšem pomenu besede in normativni. Ponujajo se naslednje vrste storitev: pravno svetovanje in ozaveščanje o kulturnih pravicah, mediacije za preventivno reševanje potencialno in realno konfliktnih situacij, strokovna pomoč in svetovanje pri pripravi zahtevkov za finančna sredstva in poročil o izvedbi financiranih projektov, strokovno popisovanje in hramba del (dostopna so tudi prek COBISS), izdanih s sredstvi Ministrstva za kulturo RS, kot dokazilo o nastajanju multikulturne dediščine na območju RS, storitve za umetnike in profesionalce iz vrst manjšinskih skupnosti ipd. Konkretni cilji in ukrepi ter kazalniki za izvajanje ukrepov so opredeljeni v Nacionalnem programu za kulturo (Ur. l. RS, št. [77/2007](#)). Prizadevanje za kulturno raznolikost je vgrajeno v cilje Nacionalnega programa za kulturo, v katerem je posebno poglavje namenjeno etničnim manjšinam, ranljive skupine pa so omenjene na različnih mestih oz. pri različnih vrstah kulturnih dejavnosti.

15. Zakon o RTV v 3., 4. in 5. členu posebno pozornost namenja ustavno priznanim manjšinam, invalidom, otrokom, podpira širjenje vednosti o drugih kulturah, ki so zastopane v Sloveniji, in njihovih predstavnikih, prepoveduje spodbujanje verske, spolne, rasne, narodne in druge oblike nestrpnosti. Tudi pri podzakonskih aktih so upošteevane posebnosti, ki so pomembne za boljše normativne pogoje za udejanjanje kulturne raznolikosti.

16. Izhajanje iz izraženih kulturnih potreb kot osnove za načrtovanje ukrepov je pomembno zato, da ne bi prišlo do pretirane pozitivne diskriminacije in s tem do separacije določenih skupin, ki posledično lahko vodi v dejansko diskriminacijo. Zaradi tega se izvajajo usklajevalni sestanki in pogovori z izvajalci kulturnih programov in projektov in s predstavniki omenjenih skupin. Na Ministrstvu za kulturo RS so izdelane poglobljene strokovne podlage, specifično praktično in

teoretično znanje, ki se zainteresiranim, zlasti v lokalnih skupnostih, lahko posreduje s seminarjem na Upravni akademiji. Gre za funkcionalno usposabljanje javnih uslužbencev na področju kulturnih pravic, ki so sestavina človekovih pravic.

Statistični podatki o etnični strukturi RS

Odbor izraža zaskrbljenost zaradi pomanjkljivosti podatkov o izvajanju Konvencije in poudarja potrebo po dodatnih informacijah, vključno s statističnimi podatki o stopnji vključenosti manjšin v družbo. Med drugim državi pogodbenici priporoča, naj v svoje naslednje poročilo vključi podatke iz zadnjega popisa prebivalstva (april 2002). Odbor v zvezi s tem opozarja na splošno priporočilo XXIV in IV o 1. členu Konvencije, ki se nanaša na poročanje držav pogodbenic in na para. 8 navodil za poročanje (8. točka Sklepnih ugotovitev).

17. Statistični podatki o narodnostni pripadnosti, maternem jeziku in veroizpovedi iz popisa prebivalstva iz leta 2002 so dostopni tudi v angleškem jeziku na spletni strani v posebnih publikacijah Urada za statistiko. O demografskih podatkih in etnični strukturi v primerjalno zgodovinski perspektivi govori posebna študija Milivoje Šircelj: Verska, jezikovna in narodna sestava prebivalstva. Popisi 1921–2002. Posebne publikacije, št. 2. 2003. Statistični urad Republike Slovenije. Ljubljana, ki je dostopna na spletni strani SURS-a.

18. Tabela 1: Prebivalstvo po narodni pripadnosti / število

Prebivalstvo po narodni pripadnosti, Slovenija, popisi 1953, 1961, 1971, 1981, 1991 in 2002.

Tabela 2: Prebivalstvo po narodni pripadnosti %

Prebivalstvo po narodni pripadnosti, Slovenija, popisi 1953, 1961, 1971, 1981, 1991 in 2002.

**Prebivalstvo po narodni pripadnosti, Slovenija, popisi 1953, 1961,
1971, 1981, 1991 in 2002**

	1953	1961	1971	1981	1991	2002
Število						
SKUPAJ	1466425	1591523	1679051	1838381	1913355	1964036
Narodno opredeljeni	1466214	1587585	1664093	1800680	1845022	1766982
Slovenci	1415448	1522248	1578963	1668623	1689657	1631363
Italijani	854	3072	2987	2138	2959	2258
Madžari	11019	10498	8943	8777	8000	6243
Romi	1663	158	951	1393	2259	3246
Albanci	169	282	1266	1933	3534	6186
Avstrijci	289	254	266	146	126	181
Bolgari	49	180	138	103	168	138
Bošnjaki	21542
Čehi	807	584	442	423	315	273
Črnogorci	1356	1384	1950	3175	4339	2667
Grki	24	50	24	15	21	54
Hrvatje	17978	31429	41556	53882	52876	35642
Judje	15	21	72	9	37	28
Makedonci	640	1009	1572	3227	4371	3972
Muslimani	1617	465	3197	13339	26577	10467
Nemci	1617	732	400	309	298	499
Poljaki	275	222	191	200	196	140
Romuni	41	48	41	93	115	122
Rusi	593	295	297	189	167	451
Rusini	46	384	66	54	57	40
Slovaki	60	71	75	139	139	216
Srbi	11225	13609	20209	41695	47401	38964
Turki	68	135	52	86	142	259
Ukrajinci	138	190	210	470
Vlahi	9	6	4	16	37	13
Drugi opredeljeni	352	449	293	526	1021	1548
Narodno neopredeljeni -		2784	12280	32400	25978	22141
Opredelili so se kot Jugoslovani -		2784	6616	25615	12075	527
Opredelili so se kot Bosanci	8062
Regionalno opredeljeni -	-	-	2652	3932	5187	1467
Drugi neopredeljeni -	-	-	3012	2853	8716	12085
Niso želeli odgovoriti	48588
Neznano	211	1154	2678	5301	42355	126325

	1953	1961	1971	1981	1991	2002
Narodno opredeljeni	99,99%	99,75%	99,11%	97,95%	96,43%	89,97%
Slovenci	96,52%	95,65%	94,04%	90,77%	88,31%	83,06%
Italijani	0,06%	0,19%	0,18%	0,12%	0,15%	0,11%
Madžari	0,75%	0,66%	0,53%	0,48%	0,42%	0,32%
Romi	0,11%	0,01%	0,06%	0,08%	0,12%	0,17%
Albanci	0,01%	0,02%	0,08%	0,11%	0,18%	0,31%
Avstrijci	0,02%	0,02%	0,02%	0,01%	0,01%	0,01%
Bolgari	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
Bošnjaki						1,10%
Čehi	0,06%	0,04%	0,03%	0,02%	0,02%	0,01%
Črnogorci	0,09%	0,09%	0,12%	0,17%	0,23%	0,14%
Grki	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Hrvatje	1,23%	1,97%	2,47%	2,93%	2,76%	1,81%
Judje	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Makedonci	0,04%	0,06%	0,09%	0,18%	0,23%	0,20%
Muslimani	0,11%	0,03%	0,19%	0,73%	1,39%	0,53%
Nemci	0,11%	0,05%	0,02%	0,02%	0,02%	0,03%
Poljaki	0,02%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
Romuni	0,00%	0,00%	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%
Rusi	0,04%	0,02%	0,02%	0,01%	0,01%	0,02%
Rusini	0,00%	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Slovaki	0,00%	0,00%	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%
Srbi	0,77%	0,86%	1,20%	2,27%	2,48%	1,98%
Turki	0,00%	0,01%	0,00%	0,00%	0,01%	0,01%
Ukrajinci			0,01%	0,01%	0,01%	0,02%
Vlahi	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Drugi opredeljeni	0,02%	0,03%	0,02%	0,03%	0,05%	0,08%
Narodno neopredeljeni		0,17%	0,73%	1,76%	1,36%	1,13%
Opredelili so se		0,17%	0,39%	1,39%	0,63%	0,03%
Opredelili so se regionalno opredeljeni			0,16%	0,21%	0,27%	0,41%
Drugi neopredeljeni			0,18%	0,16%	0,46%	0,62%
Niso želeli odgovoriti						2,47%
Neznano	0,01%	0,07%	0,16%	0,29%	2,21%	6,43%

19. V tabelah 1 in 2 so zajeti podatki iz Popisa prebivalstva v RS iz leta 2002 o etnični strukturi v RS. Način zbiranja podatkov o narodni pripadnosti in maternem jeziku je bil v popisu 2002 v primerjavi s popisom v letu 1991 nekoliko spremenjen. Po določilih 10. člena Zakona o popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 66/2000, 26/2001) se je morala o narodni/etnični pripadnosti, kamor sodijo tudi podatki o maternem jeziku in veroizpovedi, vsaka oseba, stara 14 let ali več, opredeliti sama. Za otroke, mlajše od 14 let, so odgovor lahko navedli starši, posvojitelji oziroma skrbniki. Za osebe, ki so bile med obiskom popisovalca odsotne, je v preteklih popisih (tako na primer tudi leta 1991) odgovor o narodni pripadnosti popisovalcu lahko posredoval polnoleten član gospodinjstva.

20. V popisu leta 2002 je veljala naslednja ureditev: za člane gospodinjstva, ki so ob popisu (31. marca 2002) dopolnili vsaj 14 let starosti, vendar so bili med popisovanjem oziroma ob obisku popisovalca odsotni ali se v navzočnosti drugih članov gospodinjstva oziroma popisovalca o narodni/etnični pripadnosti, maternem jeziku in veroizpovedi niso želeli opredeliti, so se podatki o narodni/etnični pripadnosti in maternem jeziku zbirali z izjavo o narodni/etnični pripadnosti, maternem jeziku in veroizpovedi (vprašalnik P-3/NV), ki jo je popisovalec skupaj s pisemsko ovojnico za odgovor pustil v gospodinjstvu. Tako je bilo vsaki osebi omogočeno, da izjavo o narodni/etnični pripadnosti, maternem jeziku in veroizpovedi izpolni sama in jo pošlje po pošti Statističnemu uradu RS. Pošiljanje izjave o narodni/etnični pripadnosti, maternem jeziku in veroizpovedi ni bilo obvezno. Upošteevane so bile samo tiste prispеле izjave o narodni/etnični pripadnosti, maternem jeziku in veroizpovedi, ki so bile podpisane.

21. Vse osebe, ki med popisovanjem niso bile navzoče v gospodinjstvu oz. niso želele odgovarjati v navzočnosti drugega člana gospodinjstva ali popisovalca, so prejele poseben vprašalnik in pisemsko ovojnico z vnaprej plačano poštnino. Razdeljenih je bilo blizu 250.000 vprašalnikov, vrnjenih in obdelanih pa jih je bilo okrog 75 % ali približno 188.000. Veliko število takih oseb vprašalnikov ni vrnilo SURS-u, kar je avtomatično pomenilo, da so v vseh tabelah prikazani kot neznani.

22. Podatek o narodni pripadnosti Republika Slovenija vodi tudi v registru stalnega prebivalstva, v skladu z Zakonom o prijavi prebivališča (Uradni list RS, št. 59/06 – uradno prečiščeno besedilo), ki ureja prijavno-odjavno obveznost posameznikov v Republiki Sloveniji. Ta namreč v 7. členu določa podatke, ki jih je posameznik dolžan dati ob prijavi oziroma odjavi stalnega prebivališča ter prijavi spremembe naslova stanovanja. Med temi podatki je v 7. točki naštet tudi podatek o narodnosti, vendar v skladu z drugim odstavkom istega člena da posameznik podatek o narodnosti, pristojnemu organu za prijavo oziroma odjavo stalnega prebivališča oziroma prijavo spremembe naslova stanovanja le, če se o narodni pripadnosti želi izreči.

23. Glede števila pripadnikov romske skupnosti tako iz podatkov iz registra stalnega prebivalstva Slovenije izhaja, da ima v Republiki Sloveniji stalno prebivališče prijavljeno 597 posameznikov, ki so se ob prijavi oziroma odjavi stalnega prebivališča in prijavi spremembe naslova stanovanja opredelili za Rome. Za pripadnike italijanske narodne skupnosti se je opredelilo 185 državljanov Republike Slovenije, za pripadnike madžarske narodne skupnosti pa 303 državljanji. Tako majhno število posameznikov, ki so se opredelili za posamezno narodnost, je tudi posledica tega, da je določilo v uporabi od 24. 2. 2001, ko je začel veljati Zakon o prijavi prebivališča.

24. Vključevanje pripadnikov manjšinskih skupnosti na področju kulturne ustvarjalnosti poteka v okviru dejavnosti Ministrstva za kulturo. Konec leta 2005 je bila oblikovana posebna interna projektna skupina za človekove pravice, ki jo je s sklepom ustanovil minister in je doslej obravnavala naslednje teme: implementacijo mednarodnih paktov o človekovih pravicah, tudi z vidika metodološko poenotenega zbiranja podatkov za poročanje o uresničevanju paktov mednarodnim organom, novi zakon o RTV v povezavi s človekovimi pravicami, problematiko socialne integracije ranljivih skupin v kulturno življenje in življenje nasploh, problematiko varovanja raznolike kulturne dediščine ipd.

Participacija in vključenost manjšinskih skupnosti

Glede drugega člena Konvencije Odbor ob upoštevanju dejstva, da Ustava RS zagotavlja

predstavništvo v parlamentu italijanski in madžarski narodni manjšini, ugotavlja, da predstavništvo drugih manjšinskih skupnosti v parlamentu ni urejeno. Zato priporoča državi pogodbenici, da preuči sprejem nadaljnjih ukrepov za zagotovitev predstavništva v parlamentu za vse manjšinske skupnosti in da v naslednje poročilo vključi informacije v zvezi s kakršnimi koli ukrepi v tej smeri (9. točka Sklepnih ugotovitev).

25. Splošna volilna pravica vseh državljanov je določena z Ustavo (43. čl.):

»Volilna pravica je splošna in enaka. Vsak državljan, ki je dopolnil 18 let, ima pravico voliti in biti voljen.« Takšno načelo je zajeto v Zakonu o volitvah v državni zbor (7. čl.):

»Pravico voliti in biti voljen za poslanca ima državljan Republike Slovenije, ki je na dan glasovanja dopolnil osemnajst let starosti in mu ni odvzeta poslovna sposobnost.« Iz tega izhaja, da so pripadniki vseh manjšinskih skupnosti, ki so državljani RS, lahko izvoljeni na listah političnih strank v RS.

26. Enako je urejena tudi pravica do glasovanja na vseh oblikah in vrstah referendumov, ki jih pozna slovenski pravni red, tj. referendum o spremembi ustave, zakonodajni referendum in posvetovalni referendum o vprašanih iz pristojnosti državnega zbora.

V skladu z zakonom in občinskim statutom imajo v občinah Dobrovnik, Hodoš in Šalovci pripadniki madžarske narodnosti enega predstavnika v občinskem svetu, v občinah Lendava in Moravske toplice pa dva. V občini Izola ima italijanska narodnost dva predstavnika v občinskem svetu, v občinah Piran in Koper pa tri.

27. V Ustavi RS je zagotovljeno zastopstvo italijanske in madžarske skupnosti v državnem zboru. Pripadniki italijanske in madžarske skupnosti pa so lahko izvoljeni tudi na listah vseh drugih političnih strank. Narodni skupnosti sta neposredno zastopani v predstavniških organih lokalne samouprave in v državnem zboru (80. člen Ustave RS v tretjem odstavku določa, da se v državni zbor vedno izvoli po en poslanec italijanske in madžarske narodne skupnosti).

28. Na podlagi Zakona o evidenci volilne pravice (Uradni list RS, št. 1/2007 – uradno prečiščeno besedilo) se volilna pravica državljanek in državljanov Republike Slovenije, pripadnic in pripadnikov italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti, ter državljanek in državljanov Republike Slovenije, pripadnic in pripadnikov romske skupnosti, evidentira z volilnim imenikom. Volilni imenik državljanov Republike Slovenije, pripadnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti, na območju, kjer ti skupnosti živita, sestavi komisija ustrezne samoupravne narodne skupnosti. V volilni imenik državljanov Republike Slovenije, pripadnikov italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti, vpiše komisija samoupravne narodne skupnosti državljana Republike Slovenije, ki je pripadnik avtohtone italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti. Pripadnost italijanski oziroma madžarski narodni skupnosti se ugotavlja na podlagi izjave državljana Republike Slovenije oziroma na podlagi vpisa v volilni imenik na preteklih volitvah.

29. Na področju politične participacije »novih manjšin« je bil premik storjen z ustanovitvijo koordinacije predstavnikov manjšinskih skupnosti v letu 2003. V juniju 2005 je minister za kulturo dr. Vasko Simoniti sprejel predstavnike koordinacije, v letu 2007 pa so imeli skupni sestanek pri sekretarju Vlade RS. V okviru Sveta za uresničevanje načela enakega obravnavanja (SUNEO), ki je bil ustanovljen na podlagi Zakona o uresničevanju načela enakega obravnavanja in deluje od leta 2005, je bila oblikovana posebna delovna skupina, s katero so se predstavniki koordinacije sešli v letu 2007.

30. V okviru pristojnosti določenih pristojnih državnih organov (npr. Ministrstva za kulturo RS, Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve RS) razlikovanje med pripadniki obeh tradicionalnih narodnih manjšin v RS in pripadniki zgodovinsko poseljene romske etnične skupnosti na eni ter pripadniki drugih etničnih skupin in priseljenci, torej tudi netradicionalno živečimi (priseljenimi) Romi, v RS na drugi strani sploh ni izraženo. Enako velja pri socialnih pomočeh države, do katerih so upravičeni vsi, ki imajo v RS stalno prebivališče, ter pri

sofinanciranju preventivnih razvojnih programov na področju socialnih zadev in družinske politike ter pri različnih oblikah programov zaposlovanja in usposabljanja.

31. Na nevladni ravni je bilo v letih 2003–2007 opravljenih nekaj pomembnih raziskav, ki zajemajo različna področja integracije pripadnikov vseh manjšinskih skupnosti v Sloveniji. Inštitut za narodnostna vprašanja iz Ljubljane je po naročilu Urada Vlade RS za narodnosti pripravil celovito raziskavo z naslovom »Položaj in status pripadnikov narodov nekdanje Jugoslavije v Republiki Sloveniji«. V okviru projektov Ciljnega razvojnega programa »Konkurenčnost Slovenije« pa je Inštitut za narodnostna vprašanja iz Ljubljane izvajal projekt »Percepcije integracijske politike« in zaključno poročilo objavil v posebni publikaciji.

32. Urad Vlade RS za enake možnosti (UEM) je sofinancer raziskovalnega projekta z naslovom »Posledice diskriminacije na družbeno, politično in socialno vključenost mladih v Sloveniji. Analiza glede na spol, spolno usmerjenost ter etnično pripadnost«. Gre za projekt v okviru raziskovalnih projektov Ciljnega razvojnega programa »Konkurenčnost Slovenije 2006–2013« prijavitelja Univerze v Ljubljani. Omenjeni projekt poleg UEM sofinancirajo še Služba Vlade RS za razvoj in Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS. Projekt se je začel izvajati 1. oktobra 2006 in se bo sklenil 30. septembra 2008. Njegov namen je na podlagi analiz oblikovati predloge za oblikovanje in izboljšave protidiskriminacijskih politik na področju socialne zaščite, zmanjševanja družbene izključenosti in socialne ogroženosti ter preprečevanja diskriminacije na podlagi analiziranih osebnih okoliščin.

33. V okviru posebnih projektov ozaveščanja o diskriminaciji so v letih 2004–2007 potekali pomembni mednarodni projekti, v katerih so dejavno sodelovali tudi predstavniki vseh manjšinskih skupnosti. To so projekti: ISCOMET-a »Vzgoja in izobraževanje za borbo proti diskriminaciji v Sloveniji«, Urada varuha »Soočimo se z diskriminacijo« in Mirovnega inštituta o izobraževanju sodnikov in tožilcev. V letu 2007 je v okviru Evropskega leta enakih možnosti Zavod za izobraževanje in kulturo iz Črnomlja izvedel raziskavo »Sprejemanje drugačnosti – korak do pravične družbe«, ki je zajela stališča glede diskriminacije na podlagi različnih osebnih okoliščin v Sloveniji.

34. Za odločanje o strokovnih zadevah na področju splošnega izobraževanja ter za strokovno pomoč pri sprejemanju odločitev in pripravi predpisov je Vlada Republike Slovenije ustanovila Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje, katerega člana sta tudi predstavnik italijanske in madžarske narodne skupnosti. Strokovni svet za splošno izobraževanje ima tudi komisije, ena od njih je Komisija za šolstvo manjšin, v katerih so člani predstavniki italijanske in madžarske narodne skupnosti. Manjšine so, kar zadeva šolstvo, zastopane tudi na lokalni ravni.

35. V Delovni skupini za pripravo strategije vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji so sodelovali tudi predstavniki Zveze Romov, ki sodelujejo pri pripravi vsakoletnih akcijskih načrtov, izhajajočih iz strategije. O sodelovanju z romsko skupnostjo na področju izobraževanja priča tudi dejstvo, da je za leto 2007 državno nagrado za področje šolstva prejel tudi predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat Muc, in sicer za prispevek k lažjemu in uspešnejšemu vključevanju romskih otrok v vzgojno-izobraževalni proces.

36. Na Ministrstvu za šolstvo in šport statistično ne zbirajo podatkov po etnični pripadnosti učenca ali maternem jeziku. V šolskem sistemu zagotavljajo izobraževanje v maternem jeziku prek obveznih izbirnih predmetov (jezikov) in v okviru možnosti dopolnilnega pouka.

37. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ) je v preteklih letih koordiniralo priprave za obravnavo in sprejem nekaterih strategij, ki se v posameznem delu posredno ali neposredno nanašajo na področje diskriminacije oz. nediskriminacije in uresničevanje načela enakega obravnavanja, kot so: Program boja proti revščini in socialni izključenosti (PBPRSI), Izvajanje strategije socialnega vključevanja s poročilom o uresničevanju Programa boja proti revščini in socialni izključenosti, Skupni memorandum o socialnem vključevanju – Joint Inclusion Memorandum (JIM), Nacionalni akcijski načrt o socialnem vključevanju 2004–2006 (NAP/vključevanje), Prvo letno poročilo o izvajanju Nacionalnega akcijskega načrta o socialnem vključevanju 2004–2006 ter Nacionalno poročilo o strategijah socialne zaščite in socialnega vključevanja 2006 – 2008.

38. V okviru programa EU za boj proti socialni izključenosti je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve aprila 2003 podpisalo dotacijsko pogodbo (Grant Agreement no. VS/2003/0068), na podlagi katere je Evropska komisija sofinancirala raziskovalno nalogo in izvedbo enodnevnega seminarja z naslovom »Socialno in ekonomsko vključevanje deprivilegiranih skupin – Možni ukrepi za dvig zaposljivosti najbolj ranljivih skupin dolgotrajno brezposelnih in neaktivnih oseb«. Nosilec raziskave je Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani. Raziskava se osredotoča na položaj tistih kategorij prebivalstva, za katere se domneva, da so med najbolj ranljivimi, na opredelitev glavnih dejavnikov njihovega socialno-ekonomskega položaja (njihove značilnosti oziroma lastnosti, objektivne in subjektivne okoliščine, ki prispevajo k njihovem položaju, prepletanje in sopogojevanje različnih dejavnikov) ter na vprašanje njihovega položaja na trgu delovne sile in njihove (dejanske in potencialne) zaposljivosti.

39. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in Ministrstvo za šolstvo in šport sta v okviru CRP – Konkurenčnost Slovenije 2001–2006 sofinancirala dve raziskavi, katerih nosilec je Inštitut za narodnostna vprašanja, in sicer: »Politika integracije romske skupnosti v Sloveniji – preprečevanje socialne izključenosti Romov«, katere predmet so možnosti in ukrepi za integracijo romske skupnosti v Sloveniji in preprečevanje socialne izključenosti Romov, ter »Razvoj modelov za izobraževanje in usposabljanje Romov z namenom zagotoviti povečanje rednega zaposlovanja«. Slednja je vsebinsko usmerjena v prikaz in analizo modelov izobraževanja in usposabljanja Romov za povečanje možnosti rednega zaposlovanja v Republiki Sloveniji in v sosednjih državah. Ena temeljnih ugotovitev iz zbranih podatkov in dosedanjih raziskav o položaju Romov je, da mora zaradi nizke stopnje izobrazbe usposabljanje Romov za zaposlovanje zajeti tudi pripravo na zaposlitev: odpravo nepismenosti, osnovnošolsko izobraževanje ter tečaje splošnih znanj za usposabljanje za mladino in odrasle.

Položaj avtohtonih in priseljenih Romov v RS

Odbor odobrava prizadevanja države pogodbenice za spodbujanje kulturne raznolikosti ter tudi enakih možnosti za Rome in spodbujanje njihove udeležbe v procesih odločanja. Vendar je zaskrbljen zaradi dejstva, da so diskriminatorni postopki in ravnanja morda še prisotni ter da lahko razlikovanje med avtohtonimi in na novo priseljenimi Romi povzroči novo diskriminacijo. Odbor spodbuja državo, da nadaljuje prizadevanja za odpravo vseh diskriminatornih praks ali pristopov zoper Rome, ki bi lahko nastali še zlasti na področju bivanjskih razmer, zaposlovanja in obravnavanja iz policijskih vrst, med drugim z razvojem celostnih proaktivnih strategij na tem področju. Nadalje Odbor poziva državo pogodbenico, naj posreduje podatke o številu oseb, ki so bile deležne pozitivnih ukrepov v korist romski skupnosti (10. točka Sklepnih ugotovitev).

40. Volilna pravica državljanov Republike Slovenije, pripadnikov romske skupnosti, se evidentira z volilnim imenikom, ki ga sestavi posebna komisija, ki jo na predlog društev oziroma zvez društev pripadnikov romske skupnosti imenuje občinski svet. V volilni imenik vpiše komisija državljana Republike Slovenije, ki je pripadnik romske skupnosti. Pripadnost romski skupnosti pa se ugotavlja na podlagi izjave državljan Republike Slovenije oziroma na podlagi vpisa v volilni imenik na preteklih volitvah. Na podlagi vpisa v evidenco volilne pravice je tako vsem državljanom Republike Slovenije, pripadnikom italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti in pripadnikom romske skupnosti, omogočeno uresničevanje volilne pravice.

41. V letu 2007 je bil sprejet Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07), ki je začel veljati 28. aprila 2007. Zakon celostno ureja položaj romske skupnosti v Sloveniji, določa skrb državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti pri uresničevanju posebnih pravic romske skupnosti, še zlasti na področju bivalnih razmer, vzgoje in izobraževanja, zaposlovanja ter ohranjanja romskega jezika in kulture, ureja organiziranost romske skupnosti na državni in na lokalni ravni ter financiranje. Kar zadeva organiziranost, na lokalni ravni predvideva oblikovanje posebnih delovnih teles za spremljanje položaja romske skupnosti znotraj občinskih svetov občin, v katerih se v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo, voli predstavnik romske skupnosti v mestni oziroma občinski svet.

V občinah Beltinci, Cankova, Črenšovci, Črnomelj, Dobrovniki, Kočevje, Krško, Kuzma, Lendava, Metlika, Murska Sobota, Novo mesto, Puconci, Rogašovci, Semič, Šentjernej, Tišina, Trebnje in Turnišče imajo pripadniki romske skupnosti enega predstavnika v občinskem svetu.

42. Na državni ravni zakon predvideva ustanovitev Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, ki je bil ustanovljen na ustanovni seji dne 20. junija 2007. Je oseba javnega prava in skladno z zakonom zastopa interese romske skupnosti v Sloveniji v razmerju do državnih organov. V Svet romske skupnosti sta bila izvoljena tudi dva predstavnika neavtohtonih Romov, ki živijo v Sloveniji. Zakon tudi določa, da vlada za usklajeno uresničevanje posebnih pravic pripadnikov romske skupnosti v sodelovanju s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi in svetom sprejme program ukrepov. Na podlagi sprejetega vladnega programa ukrepov bodo nato pristojna ministrstva, drugi državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti sprejeli podrobne področne programe in ukrepe ter v finančnih sredstvih predvideli potrebna sredstva. Uresničevanje vladnega programa ukrepov bo spremljalo tudi posebno vladno delovno telo, vlada pa bo najmanj enkrat letno državnemu zboru poročala o izpolnjevanju svojih obveznosti po zakonu.

43. Na področju kulture velja omeniti Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo, ki v 8. členu opredeljuje, da je skrb za kulturno raznolikost v javnem interesu. Ministrstvo za kulturo namenja posebno skrb ustvarjanju pogojev za kulturno raznolikost in s tem pogojev enakih možnosti za udeležbo v kulturnem življenju ne glede na etnične in druge značilnosti posameznikov in skupin. Kulturno raznolikost pojmuje kot bogastvo in kakovost kulturnega življenja, zato pri podpori zelo raznolikim kulturnim projektom ne izhaja iz avtohtonosti niti iz tega, ali so predlagatelji projektov državljani RS, temveč upošteva predvsem kakovost in avtentičnost prispevkov h kulturni raznolikosti, kot je na primer sofinanciranje likovne delavnice za otroke Društva bosansko-hercegovskega in slovenskega prijateljstva Ljiljan.

44. Poleg sofinanciranja konkretnih projektov društev priseljenih Romov, ki so navedeni v prilogi II, so posamezne romske kulturne skupine in romski ustvarjalci vključeni tudi v osrednja srečanja kulturnih skupin in v osrednje prireditve, ki jih organizira Zveza Romov Slovenije in finančno podpira Ministrstvo za kulturo (npr. osrednja prireditve ob dnevu Romov, srečanje folklornih skupin ipd.), ki v razpredelnici niso prikazane, vendar so dokaz prizadevanj za integracijo tudi znotraj romske skupnosti (glej seznam odobrenih projektov in dejavnosti v letih 2003–2006 v prilogi 2).

45. Od leta 2003 potekajo projekti za senzibilizacijo policistov na področju človekovih pravic in za delo v večetničnem okolju, ki jih izvaja Policijska akademija iz Ljubljane. V okviru delavnic za izboljšanje dela policistov in stikov z romsko skupnostjo je od leta 2006 na policijski enoti zaposlena Romkinja kot policistka, ki dejavno sodeluje na delavnicah in seminarjih ter poučuje osnove romskega jezika in kulture. Projekti za policiste vključujejo tudi učenje osnov romskega jezika in predstavitve (predavanja) o policijskih pooblastilih v romskih skupnostih.

46. Junija 2006 je policija v sodelovanju z varuhom človekovih pravic RS organizirala in izvedla program usposabljanja za prepoznavanje in obvladovanje stereotipov v večetnični družbi, ki so se ga udeležili vodstveni policisti. Leta 2007 je bil program verificiran in uvrščen v katalog rednih usposabljanj v policiji. Namen usposabljanja je bil razširiti poznavanje mednarodnopравnih dokumentov in ozavestiti njihov pomen za policijsko delo in partnerski odnos s skupnostjo ter spoznati kulturne, etnične in druge značilnosti različnih skupin in skupnosti. S predstavniki Urada varuha človekovih pravic RS bo policija sodelovala tudi v prihodnje.

47. Na področju socialnega varstva so bili v Programu boja proti revščini in socialni izključenosti (2000) in Skupnem memorandumu o socialnem vključevanju – Joint Inclusion Memorandum (2003) predlagani tudi ukrepi za izboljšanje položaja Romov po posameznih resorjih. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve na področju socialnega varstva in družine sofinancira tiste programe, ki se prijavijo na vsakoletnem razpisu in ustrezajo razpisnim pogojem. V letu 2006 so bili na področju socialnega varstva sofinancirani štiri programi nevladnih organizacij v skupni vrednosti okoli 4.000 evrov, na področju družine pa pet programov v vrednosti 6.898,26 evrov. Za reševanje romske problematike na območjih Slovenije, kjer je ta še posebej žgoča, so bila septembra 2004 petim centrom za socialno delo odobrena sredstva za zaposlitev dodatnih petih strokovnih delavcev za nedoločen čas.

Sofinanciranje programov na področju socialnega varstva

Izvajalec	Program	Višina sofinanciranja (v evrih)
Območno združenje RK Kočevje	Pomoč Romom	667,67
Območno združenje RK Ribnica	Socializacija Romov	500,75
Društvo za izobraževanje in povezovanje otrok Društvo MOZAIK	Barvice – Dejavnost z Romi v Koželjevi ulici v Ljubljani	1251,88
Društvo za razvijanje preventivnega in prostovoljnega dela	Podpora romski skupnosti v občini Krško	1711,41
SKUPAJ 2006		4131,71

Vir podatkov: MDDSZ.

Sofinanciranje programov v podporo družini

Izvajalec	Program	Višina sofinanciranja (v evrih)
Društvo zaveznikov mehkega pristanka Krško	Svetovalno delo z romskimi starši	484,94
Razvojno-izobraževalni center (RIC) Novo mesto	Učimo se skupaj	556,19
Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto	Skupaj	2610,85
Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj	Premagajmo družbeno izključenost romskih otrok in mladostnikov	1070,56
Pomurski zavod za izobraževanje in raziskave	Svetovalnica za romske otroke in mladostnike	2175,71
SKUPAJ 2006		6898,26

Vir podatkov: MDDSZ.

48. Na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve RS (MDDSZ) in zavodih za zaposlovanje že vrsto let oblikujejo in izvajajo posebne programe aktivne politike zaposlovanja (APZ) za brezposelne Rome. Nameni posebnih programov so socialna vključenost, priprava na zaposlitev, ki vključuje tudi usposabljanje in izobraževanje, ter (neposredna) zaposlitev. Sprejeti so bili programi zaposlovanja Romov v obdobju 2003–2006. Izvaja se tudi nacionalni program javnih del »Socializacija in integracija Romov v lokalno skupnost«, v katerega je bilo vključenih sedem brezposelnih oseb. MDDSZ je izvajanje programa sofinanciralo v znesku 46.713,75 evrov. Naročnik je Zavod za zaposlovanje, izvajalci pa centri za socialno delo: Krško, Brežice, Metlika, Trebnje, Grosuplje, Ribnica in Kočevje. V letu 2005 je v Republiki Sloveniji potekalo 36 programov javnih del, ki so bili namenjeni Romom. Vanje je bilo vključenih 111 brezposelnih oseb, od tega 77 Romov oziroma 69 % vseh vključenih. Za sofinanciranje izvajanja programov javnih del je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve namenilo 397.271,20 evrov.

49. V okviru programa pobude Skupnosti EQUAL v Sloveniji MDDSZ financira dve razvojni partnerstvi (RP), katerih dejavnosti so namenjene pripadnikom romske skupnosti v Republiki Sloveniji: razvojno partnerstvo Romski zaposlitveni center, katerega koordinator je Občina Škocjan, ter razvojno partnerstvo Romski izobraževalno-informativni center, katerega koordinator je RRA Mura. Ključno vprašanje, s katerim se srečuje razvojno partnerstvo Romski zaposlitveni center, je, kako Rome prostovoljno in na podlagi njihovih lastnih interesov vključiti v družbene in ekonomske tokove ter jim tako omogočiti pogoje za enakopravno integracijo na socialni in poklicni ravni. Cilj projekta je bil razviti nove predloge za strategijo zaposlovanja Romov in jim tako omogočiti lažji dostop do trga dela.

50. S pilotno ustanovitvijo javnega zavoda Romski zaposlitveni center, ki ima sedež v Novem mestu, je bilo vzpostavljeno krovno telo, ki bo na eni strani izpolnjevalo potrebe podjetij po romski delovni sili in podjetij, ki že zaposlujejo Rome, po drugi strani pa bo namenjeno informiranju, usposabljanju in motiviranju Romov za iskanje zaposlitve in vstop na trg delovne sile. Največja in najpomembnejša naloga javnega zavoda RZC je usmerjeno usposabljanje Romov za delo in zaposlovanje, utemeljeno izključno na potrebah podjetij, ki bodo iskala delovno silo. Javni zavod bo poleg tega raziskoval trg delovne sile in javno mnenje. Skušal bo motivirati delodajalce za zaposlovanje Romov in informirati Rome o možnostih izobraževanja in usposabljanja ter jih izobraževati in motivirati za iskanje zaposlitve.

51. Razvojno partnerstvo Romski izobraževalno-informativni center je v skladu z zastavljenimi cilji projekta izdelalo učni načrt za izobraževanje romskih mentorjev. Za sodelovanje v postopku izobraževanja za romskega mentorja je bilo izbranih petnajst oseb. Na podlagi izdelanega učnega načrta je bilo izvedeno šestmesečno izobraževanje, v katerem so udeleženci pridobili dodatna znanja s področja pedagogike, sociologije, psihologije, računalništva, glasbene vzgoje, romskega jezika in kulture, likovne vzgoje, slovenskega jezika ter dela v vzgojno-izobraževalnih institucijah. Na Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje je bila dana pobuda za vzpostavitev poklicnega standarda »romski mentor«. V nekajkratnih usklajevanjih je bila opredeljena potreba po vzpostavitvi dveh poklicnih standardov, in sicer »romski koordinator«, z nižjo stopnjo zahtevnosti, in »romski pomočnik«, ki je izenačen z zahtevnostjo pomočnika vzgojitelja. Poklicni standard je vpisan v katalog standardov strokovnih znanj in spretnosti od decembra 2006.

52. Med pozitivnimi ukrepi v korist romske skupnosti velja omeniti tudi pripravo in sprejetje »Programa za otroke in mladino 2006–2016« (v nadaljevanju POM). Ta v okviru posebnega programskega področja »posebne družbene skrbi« med svojimi cilji poudarja tudi skrb za otroke in mladino etnične skupnosti (Romi) v smeri izboljšanja njihovega socialnega položaja ter zagotavljanja njihove socialne vključenosti v širše okolje, skupaj z ustreznim zdravstvenim varstvom. V prilogi 3 predstavljamo širši pregled dejavnosti Ministrstva za zdravje v korist romski skupnosti.

Izobraževanja romskih otrok

Odbor odobrava prožen odnos države pogodbenice glede izobraževanja romskih otrok s tem, da poskuša omenjeni problem reševati v vsaki posamezni skupnosti. Vendar je Odbor zaskrbljen zaradi dejstva, da se nekateri otroci izobražujejo v centrih za poklicno izobraževanje odraslih, nekateri pa v posebnih razredih. Sklicujoč se na splošno Priporočilo Odbora XXVII o diskriminaciji Romov, Odbor med drugim poziva državo pogodbenico, naj pospeši vključevanje romskih otrok v redne šole (11. točka Sklepnih ugotovitev).

53. Slovenija vlaga precej naporov za vključevanje Romov v vrtce, obvezno šolo in nadaljnje izobraževanje. Na področju vzgoje in izobraževanja urejajo pravice romske skupnosti naslednji zakoni: Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. l. RS, št. 98/05 – uradno prečiščeno besedilo), Zakon o vrtcih (Ur. l. RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo) in Zakon o osnovni šoli (Ur. l. RS, št. 70/05 – uradno prečiščeno besedilo). Na področju izobraževanja Ministrstvo za šolstvo in šport šolam z romskimi otroki priznava dodatne pedagoške ure za individualno ali skupinsko pomoč. V šolskem letu 2005/06 ministrstvo v ta namen priznava 810 pedagoških ur tedensko. Normativ za oblikovanje oddelka, v katerega so vključeni tudi učenci Romi, je nižji kakor v običajnih oddelkih.

54. Za učence Rome ministrstvo namenja dodatna sredstva za nakup učnih pripomočkov, za stroške v zvezi z dejavnostmi in ekskurzijami in za subvencioniranje šolske prehrane; šole iz učbeniških skladov zagotavljajo romskim učencem učbenike. Ministrstvo zagotavlja tudi štipendije za vse tiste romske študente, ki so vključeni na pedagoške študije. Predšolski romski otroci so vključeni v približno 40 vrtcev po Sloveniji: največ na Dolenjskem, v Posavju, Beli krajini, na Štajerskem in v Prekmurju. V slovenske vrtnice so vključeni na tri načine. Največ jih je integriranih v običajne skupine, manj v romske oddelke, v katere so vključeni samo romski otroci, ena enota vrtca pa vključuje le romske otroke.

55. Podatki o Romih v oddelkih vrtcev, v katerih so zgolj romski otroci (homogeni oddelki), v letu 2005:

A. Vrtec OŠ	Vrtec	Vrtec B. Pečeta	Vrtec Pedenjped	Vrtec O. Župančiča	Vrtec	Vrtec
Črenšovci	Lendava	Maribor	Novo mesto	Črnomelj	Murska Sobota	Ribnica
povpr. št. otrok	povpr. št. otrok	povpr. št. otrok	povpr. št. otrok	povpr. št. otrok	povpr. št. otrok	povpr. št. otrok
10	14	6	28	12	28	ni oddelka

56. V osnovne šole je v šolskem letu 2005/06 vključenih 1.608 romskih učencev. Homogenih oddelkov s samimi romskimi otroki ni več. Romski otroci se tudi ne šolajo v centrih za poklicno izobraževanje odraslih, pač pa se tam izobražujejo nekateri odrasli Romi, ki nimajo dokončane osnovne šole.

57. Leta 2000 je bil sprejet nov Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (Ur. l. RS, št. 54/00), s katerim so se spremenili tudi kriteriji za usmerjanje otrok. Ena od posledic naporov ministrstva in strokovnih komisij, ki v skladu z zakonom odločajo o usmeritvi otrok, je tudi nižji odstotek romskih otrok, ki obiskujejo osnovne šole s prilagojenim programom. Tako je bilo v te šole v šolskem letu 2001/02 vključenih 10,27 % romskih učencev, v šolskem letu 2005/06 pa

58. V letu 2004 je Ministrstvo sprejelo Strategijo vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji. V posebno delovno skupino za pripravo strategije vključevanja Romov v vzgojo in izobraževanje so bili vključeni strokovnjaki od predšolske vzgoje do izobraževanja odraslih ter predstavniki Ministrstva za šolstvo, znanost in šport, Zveze Romov in Zavoda RS za šolstvo. Dokument je podlaga za nadaljnje ukrepe na področju vzgoje in izobraževanja Romov in vsebuje analizo dosedanjega stanja in ukrepov ministrstva, pregled ključnih nerešenih problemov in predloge za njihovo reševanje (npr. vključevanje romskih otrok v vrtnice, odpravljanje predsodkov, stalno strokovno izobraževanje učiteljev itd.). V njem sta zajeta vzgoja in izobraževanje Romov od predšolske vzgoje do izobraževanja odraslih. V celotno pripravo strateškega dokumenta je bila vključena Zveza Romov Slovenije. Sodelovala bo tudi pri njegovem izvajanju. Ker so nekateri cilji dolgoročni, dokument predvideva pripravo akcijskih načrtov za posamezna področja.

59. Najpomembnejše rešitve, ki jih vsebuje strategija, so:

- zgodnje vključevanje v vzgojno-izobraževalni sistem: vključevanje romskih otrok v predšolsko vzgojo v vrtcih vsaj dve leti pred začetkom osnovne šole, tj. najpozneje s štirimi leti; namen vključevanja v vrtnice je predvsem učenje jezika (tako slovenskega in romskega) ter socializacija v vzgojno-izobraževalni instituciji, ki posreduje izkušnje in vzorce, na podlagi katerih se otrok lažje vključi v osnovno šolo;
- romski pomočnik: neznanje slovenskega jezika ter neuspešno vključevanje otrok se lahko odpravlja oziroma ublaži tudi z uvedbo romskega pomočnika, ki bo otrokom pomagal prebroditi čustveno in jezikovno bariero in bo pomenil neke vrste most med vrtcem oziroma šolo ter romsko skupnostjo;

- vsebinsko prilagajanje programov: v osnovni šoli uvedba pouka romskega jezika na fakultativni ravni, učenje slovenskega jezika, opredelitev ciljev (npr. večkulturnosti) in standardov znanja v učnih načrtih, ki se dosežejo z vsebinami romske kulture, zgodovine in identitete;
- stalno strokovno izpopolnjevanje in doizobraževalni programi za strokovne delavce;
- posebne oblike organizacije in materialni pogoji: vsaj ohranitev zdaj veljavnih normativov; še naprej finančna podpora oziroma pomoč Ministrstva RS za šolstvo in šport;
- ne segregacija, praviloma ne homogeni oddelki; uporabiti zakonsko že predpisane oblike individualizacije, notranje in prožne diferenciacije, nivojskega pouka, različnih oblik učne pomoči;
- vzpostavljanje zaupanja v šolo in odpravljanje predsodkov (poseben načrt šole, s katerim se določijo dejavnosti komuniciranja in sodelovanja s starši otrok Romov, ter načrt zaznavanja in nenehnega odpravljanja stereotipov in predsodkov, ki se pri večinski populaciji pojavljajo v razmerju do učencev Romov);
- romski učenci kot etnična skupina niso učenci s posebnimi potrebami (učenceva šolska neuspešnost, ki izvira iz neznanja jezika ali specifičnosti romske kulture, ne more biti osnova za usmerjanje otrok v programe z nižjim izobrazbenim standardom);
- izobraževanje odraslih: izhodišče za določanje ciljev izobraževanja odraslih Romov so temeljni cilji, zapisani v Nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji do leta 2010 (zviševati splošno izobraževalno raven odraslih, dvigniti izobrazbeno raven, pri čemer je štiriletna srednja izobrazba temeljni izobrazbeni standard, povečati zaposljivost in povečati udeležbo odraslih v vseživljenjskem učenju). Posebna pozornost je namenjena izobraževanju odraslih Romov za dvig izobrazbene ravni in razvoj delovne sile, razvijanju svetovalnih središč oziroma omrežja v okoljih, kjer živijo Romi, in inštitutu romskega koordinatorja, posebnim normativom in standardom za programe, v katere so vključeni odrasli Romi, zagotovitvi sredstev za možnost brezplačne udeležbe v programih in brezplačne učne pomoči.

60. Strategiji vsako leto sledijo tudi akcijski načrti, in sicer v letih 2005, 2006 in 2007. V njih so predvidene dejavnosti šolskega ministrstva, Zveze Romov, javnih zavodov, šol itd., npr. financiranje dela romskih pomočnikov, sodelovanje pri pripravi učnega načrta za izbirni predmet Romška kultura, ki ga je pripravil Zavod za šolstvo, ter sodelovanje pri pripravi poklicnega standarda za romskega pomočnika in koordinatorja. Na podlagi akcijskega načrta so bile v letu 2007 izvedene naslednje dejavnosti: pripravljen in potrjen je bil izbirni predmet Romška kultura, pripravljen in sprejet je bil poklicni standard romski pomočnik, pripravljeni in izvedeni so bili programi medkulturnega sožitja (izvajalec: Zveza Romov) ter izvedeno dodatno izobraževanje učiteljev (izvajalci: Zavod za šolstvo, Center za poklicno izobraževanje).

61. Ministrstvo za šolstvo in šport je pripravilo predlog projekta, ki se bo financiral iz sredstev evropskih strukturnih skladov in ki bi vpeljeval rešitve iz strategije v prakso (npr. vpeljava romskega pomočnika v vzgojno-izobraževalne zavode, priprava učnih načrtov in gradiv itd.). Ministrstvo RS za šolstvo in šport se je za reševanje vprašanj, ki presegajo problematiko izobraževanja, vendar nanj vplivajo, povezalo z drugimi pristojnimi ministrstvi in ustanovami. Prav tako bo še naprej podpiralo raziskovalne in razvojne projekte, ki spodbujajo ukrepe v skladu s to strategijo.

62. Od leta 2003 do leta 2005 je ministrstvo sofinanciralo razvojno-raziskovalni projekt z naslovom »Zagotavljanje enakih možnosti za izobraževanje romskih otrok in njihovih družin«, ki ga je v izbranih osnovnih šolah izvajal Pedagoški inštitut. Poleti 2006 se je iztekel tudi razvojno-raziskovalni projekt z naslovom »Standardizacija jezika Romov v Sloveniji in vključevanje romske kulture v vzgojo in izobraževanje«, ki ga je izvajala Pedagoška fakulteta v Ljubljani in pomeni korak k reševanju vprašanj uporabe romskega jezika v učnem procesu. To je eno od vprašanj, ki jih je treba rešiti za zagotovitev integracije in zmanjšanje predsodkov neromskega prebivalstva, povečanje števila romskih dijakov in vajencev, ki dokončajo srednje šole ali celo univerzitetni študij, ter za zagotovitev ustreznega kadra iz romske populacije v vrtcih in šolah. Ker romski jezik doslej ni bil standardiziran, ga ne moremo uporabljati kot učni jezik.

63. Izsledke raziskovalnih projektov bo MŠŠ uporabilo pri izvedbi nalog, zastavljenih v Strategiji vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji. Trenutno (začetek oktober 2006, konec september 2008) poteka na Fakulteti za družbene vede v okviru ciljno-raziskovalnih programov projekt Reševanje romske problematike v Sloveniji s poudarkom na socialni inkluzivnosti Romov v šolski sistem.

Izbrani primeri iz prakse

Čprav položaj glede dejanskega izvajanja 4. člena Konvencije, enega njenih ključnih členov, ne vzbuja zaskrbljenosti, Odbor naproša državo pogodbenico, naj v svojem naslednjem poročilu zagotovi statistične podatke in informacije o primerih domnevno rasno motiviranih kaznivih dejanj, njihovih preiskavah ter o rezultatih vseh posledičnih upravnih ali sodnih sporov (12. točka Sklepnih ugotovitev).

64. Določba 63. člena Ustave RS določa, da je protiustavno vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti. Kazenski zakonik RS v 141. in 300. členu predpisuje sankcije za kazniva dejanja spodbujanja k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanja narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti.

65. Protiustavno je tudi vsakršno spodbujanje k nasilju ali vojni. 5. člen Zakona o pravnem položaju verskih skupnosti določa, da je prepovedana zloraba vere in verskih obredov in pouka v politične namene, prepovedano je vzbujati ali razpihovati versko nestrpnost, sovraštvo ali razdor. Zakon o društvih določa, da po samem zakonu ni mogoče ustanoviti društva, če to s svojim delovanjem meri na protipravno rušenje ustavne ureditve, na izvrševanje kaznivih dejanj ali spodbuja k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihuje narodno, rasno, versko ali drugo sovraštvo in nestrpnost oziroma spodbuja k nasilju in vojni. Tudi Zakon o medijih v 8. členu določa, da je medijem prepovedano spodbujati k narodni, rasni, verski, spolni ali drugi neenakopravnosti, k nasilju in vojni ter izzivati narodno, rasno, versko, spolno ali drugo sovraštvo in nestrpnost.

66. Pristojne službe v policiji spremljajo sume rasizma in rasne diskriminacije pri policistih in ob pojavu takšnih ravnanj izvedejo vse zakonske ukrepe, zberejo vsa potrebna obvestila in ugotovijo, ali obstajajo razlogi za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje po 141. ali 300. členu Kazenskega zakonika. Na podlagi zbranih obvestil v vsakem primeru s poročilom obveščajo pristojna državna tožilstva. V obdobju 2004–2006 so tako pristojne službe v policiji obravnavale tri primere, ko so obstajali razlogi za sum, da so policisti storili kaznivo dejanje kršitve enakopravnosti po 141. členu Kazenskega zakonika. Ker na podlagi zbranih obvestil ni bilo podlage za kazensko ovadbo, so bila pristojnim državnim tožilstvom poslana poročila po desetem odstavku 148. člena Zakona o kazenskem postopku. Kaznivih dejanj zbujanja narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva, razdora ali nestrpnosti po 300. členu Kazenskega zakonika, ki bi jih bili osumljeni policisti, pristojna služba v policiji v tem obdobju ni obravnavala.

67. Ustavno sodišče Republike Slovenije in Evropsko sodišče za človekove pravice sta z nekaterimi odločbami oziroma sodbami sprejela stališče, da preiskave kaznivih dejanj, ki so jih osumljeni policisti in so izvedene znotraj policije, ne zagotavljajo neodvisne, nepristranske in učinkovite obravnave. V Državnem zboru Republike Slovenije je bila leta 2007 na predlog Vlade Republike Slovenije zato sprejeta novela Zakona o državnem tožilstvu, ki določa, da se v Skupini državnih tožilcev za pregon organiziranega kriminala, ki deluje pri Vrhovnem državnem tožilstvu Republike Slovenije, ustanovi specializirani oddelek, ki je med drugim izključno krajevno in stvarno pristojen za pregon vseh kaznivih dejanj, ki jih storijo uradne osebe, zaposlene v policiji. Tako bo Republika Slovenija skušala zagotoviti čim bolj nepristransko in učinkovito preiskovanje kaznivih dejanj delavcev policije. Oddelek je začel opravljati naloge 1. novembra 2007.

68. Slovenska policija od leta 2006 do junija leta 2007 ni obravnavala suma storitve kaznivega dejanja kršitev enakopravnosti po 141. členu Kazenskega zakonika Republike Slovenije. V istem obdobju pa je obravnavala sedem sumov storitve kaznivega dejanja zbujanja narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva, razdora ali nestrpnosti po 300. členu Kazenskega zakonika Republike Slovenije, in sicer pet leta 2006 in enega leta 2007. Od naštetih so bila tri kazniva dejanja leta 2006 in eno leta 2007 storjena na škodo Romov. Policija je zoper sedem osumljencev

pristojnim državnim tožilstvom poslala kazenske ovadbe. Raziskanost tovrstnih kaznivih dejanj je bila leta 2006 80-odstotna in v prvem polletju 2007 50-odstotna.

69. Policisti opravljajo naloge, določene v 3. členu Zakona o policiji, in pri tem izvajajo pooblastila in ukrepe na podlagi Zakona o policiji, Zakona o varstvu javnega reda in miru, Zakona o javnih zbiranjih, Zakona o varnosti cestnega prometa, Zakona o prekrških, Zakona o kazenskem postopku, Pravilnika o policijskih pooblastilih ter drugih predpisov. Če obstajajo razlogi za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, ali na predlog oškodovanca, mora policija ukreniti potrebno, da se izsledi storilec kaznivega dejanja, da se storilec ali udeleženec ne skrrije ali ne pobegne, da se odkrijejo in zavarujejo sledovi kaznivega dejanja in predmeti, ki utegnejo biti dokaz, in da se zberejo vsa obvestila, ki bi utegnila biti koristna za uspešno izvedbo kazenskega postopka (1. odstavek 148. člena Zakona o kazenskem postopku). Policisti torej preiskujejo oziroma obravnavajo vsa kazniva dejanja in prekrške, ne glede na nacionalno, versko ali drugo pripadnost storilcev.

70. V Uradnem listu RS, št. 70, je bil 6. 7. 2006 objavljen Zakon o varstvu javnega reda in miru, ki je začel veljati petnajsti dan po objavi – to je 21. 7. 2006. Z dnem uveljavitve tega zakona je prenehal veljati Zakon o prekrških zoper javni red in mir iz leta 1974. V novem zakonu je v 20. členu določeno, da se, ko so dejanja iz 6., 7., 12., 13. in 15. člena tega zakona storjena za vzbujanje narodnostne, rasne, spolne, etične, verske, politične nestrpnosti ali nestrpnosti glede spolne usmerjenosti, storilec kaznuje z globo najmanj 200.000 tolarjev (zdaj 834,59 EUR). Po uveljavitvi tega zakona torej policisti izrekajo globe za prekrške, s katerimi storilci izražajo različne oblike nestrpnosti. V obdobju od 21. 7. 2006 do 31. 12. 2006 so policisti obravnavali 13 prekrškov po določenih 20. člena tega zakona, v obdobju od 1. 1. 2007 do 30. 9. 2007 pa 25.

71. Na tem občutljivem področju pravnega urejanja je zelo učinkovito delovanje Urada varuha za človekove pravice, ki vse od začetkov delovanja opozarja na nerešena systemska vprašanja ter povzema značilnosti konkretnih primerov v opisih posameznih izbranih primerov, ki se objavljajo v letnih poročilih. Iz poročil varuha za človekove pravice smo izbrali primere, ki se nanašajo na aktualna vprašanja: izobraževanje romskih otrok in sovražni govor na spletnih straneh. Letna poročila varuha z izbranimi opisi primerov so v slovenskem in angleškem jeziku dostopna na spletnih straneh Urada varuha.

Izbrani primeri iz poročil varuha za človekove pravice:

Problem izobraževanja romskih otrok v osnovni šoli Bršljin

72. V telefonskem pogovoru konec januarja je ravnatelj OŠ Bršljin varuhu človekovih pravic predstavil naraščajočo nestrpnost med prebivalci šolskega okoliša do pripadnikov romske skupnosti. Starši otrok slovenske narodnosti so začeli nasprotovati izobraževanju romskih otrok v tej šoli, ker naj bi bilo njihovo število preveliko. Po podatkih je bilo v šolskem letu 2004/2005 v šoli 624 učencev, med njimi 84 učencev romske narodnosti. Na začetku marca se je z varuhom po telefonu pogovarjal predstavnik romske skupnosti in ga seznanil s pripravami na protestno zborovanje, ko naj bi se starši učencev slovenske narodnosti Krajevne skupnosti Bučna vas odločili, da svojih otrok ne bodo več pošiljali v šolo, dokler jo bodo v tako velikem številu obiškovali tudi romski otroci. Ravnatelj je s problemom seznanil pristojne občinske organe in MŠŠ, ki se je vključilo v reševanje nastalih razmer. V kratkem času je bil v sodelovanju s šolo pripravljen predlog izvedbenega modela vzgojno-izobraževalnega dela, po katerem je začel potekati pouk. Po začetku šolskega leta 2005/2006 so sodelavci varuha na šoli skušali pridobiti oceno poteka pouka po modelu iz minulega šolskega leta. V odgovoru je šola poudarila, da Predlog izvedbenega modela vzgojno-izobraževalnega dela v OŠ Bršljin pomeni izhodiščni dokument za preoblikovanje celotnega programa življenja in dela v šoli. Model učinkovitega poučevanja in učenja za dvig učne uspešnosti posameznega učenca so v šolskem letu 2005/2006 začeli izvajati kot inovacijski projekt. V vsebinskem smislu gre za vpeljevanje ustreznih oblik in metod pouka ter dejavnosti za optimalni razvoj vsakega učenca. V izvedbenem smislu gre za izvajanje individualne, skupinske in dodatne strokovne pomoči vsem učencem, ki izkazujejo po tem precej večjo potrebo. Več pozornosti je šola namenila dodatnemu strokovnemu izobraževanju učiteljev in drugih strokovnih delavcev, poseben poudarek pa sprotnemu analiziranju motenj v pedagoški komunikaciji strokovnih delavcev z učenci in starši. Projekt je ustrezno strokovno voden in poteka v sodelovanju z zunanjo svetovalko. Šoli tako ne bi mogli

očitati segregacije romskih otrok na podlagi etnične pripadnosti. Vseeno pa je opaženih več pripomb.

Ena največjih težav, s katero se spopadajo šole, je neredno obiskovanje pouka učencev romske narodnosti, posledica pa so pogosti primanjkljaji v poznavanju in obvladovanju učne snovi in nadomestitev zamujenega. Vzroki za izostanke od pouka so po ugotovitvah šole različni, med njimi je večja obolevnost otrok zaradi slabih sanitarno-higienskih razmer v njihovih naseljih. Menijo, da bi morale ustrezne službe (zdravstvena in socialna) na terenu bolje sodelovati in ukrepati. Težava je tudi nemotiviranost romskih otrok za izobraževanje oz. premajhna želja Romov po izobraževanju. Po mnenju šole bi bil eden od učinkovitih načinov, da bi se otroci romske in slovenske narodnosti že v najzgodnejšem obdobju seznanili z obema kulturama in jezikoma in bi se romski otroci bolj naučili jezika večinskega naroda, kar bi precej zmanjšalo težave pri vključitvi v osnovno šolo ter postopoma izboljšalo tudi odnos romske skupnosti do izobraževanja in šole nasploh.

Na nacionalni ravni se bodo z letom 2008 iz sredstev evropskih strukturnih skladov financirali različni projekti (različna gradiva, gradiva za izbirni predmet Romska kultura) pa tudi romski pomočniki v tistih šolah, kjer je število Romov večje. Taka šola je tudi OŠ Bršljin.

Sovražni govor na spletni strani

73. Anonimna pobuda je varuha opozorila na spletno stran, ki vsebuje številne zapise in sporočila s skrajno negativnim izražanjem do določene skupine ljudi – prebivalcev Slovenije. Že bežen pogled na vsebino spletne strani dopušča ugotovitev, da gre v mnogih primerih za izzivanje, razpihovanje in širjenje idej v nasprotju z ustavno prepovedjo spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti po 63. členu Ustave. Ta člen določa za protiustavno vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti. Protiustavno je tudi vsakršno spodbujanje k nasilju. Takšno ravnanje prepovedujejo tudi številne mednarodne konvencije o varstvu človekovih pravic, vključno z Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter Mednarodnim paktom OZN o državljanskih in političnih pravicah. Kopijo pobude so odstopili v vednost in nadaljnje odločanje okrožnemu državnemu tožilstvu v Ljubljani, saj Kazenski zakonik v 300. členu določa kaznivo dejanje zbujanja narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva, razdora ali nestrpnosti. Izvršitvena dejanja tega kaznivega dejanja pa so prav izzivanje ali razpihovanje narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva, razdora ali nestrpnosti ter širjenje ideje o večvrednosti ene rase nad drugo. Varuhu niso znani storilci, torej pisci sporočil, niti avtorji oziroma imetniki te spletne strani. Prav tako ni znan krajevni izvor spletne strani in njene vsebine, gre pa očitno za sporočila, ki nastajajo prav zdaj in v našem okolju. Informacija, ki jo ima varuh, je torej nepopolna. Tako je varuh predlagal, da zadevo obravnava pristojno okrožno državno tožilstvo, in to s stališča morebitne storitve kaznivega dejanja po 300. ali katerem drugem členu KZ. Vodja okrožnega državnega tožilstva v Ljubljani je odgovorila, da so opozorilo na spletno stran šteli kot kazensko ovadbo zoper neznanega storilca, saj menijo, da obstaja sum kaznivega dejanja zbujanja sovraštva, razdora ali nestrpnosti, ki temelji na kršitvi načela enakosti po prvem odstavku 300. člena KZ. Zadevo so odstopili policiji, da bi ukrenila vse potrebno za izsleditev storilca kaznivega dejanja.

Slovenska Policija je v letu 2007 obravnavala skupaj 19 prijav suma storitve kaznivega dejanja Zbujanje narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva, razdora ali nestrpnosti po 1. odstavku 300. člena Kazenskega zakonika RS, storjenih preko internetnega spleta. Prijavo so podale anonimne osebe, preko nevladne organizacije »Spletno oko«. Policija je v štirih primerih na pristojno državno tožilstvo podala kazenske ovadbe, v treh primerih pa poročilo po 10. odstavku 148. člena ZKP, ker ni bilo podlage za vložitev kazenske ovadbe. Ostale prijave pa je ustrezno evidentirala in so še v postopku preiskovanja. V dveh primerih je Policija že sama ugotovila, da ne obstajajo razlogi za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje in je o tem obvestila nevladno organizacijo »Spletno oko«, v dveh primerih pa so bili o neprimerni vsebini obveščeni tuji varnostni organi, ker se je sporočilo nahajalo na tujih spletnih portalih.

Sodna praksa

Sodba Okrajnega sodišča v Lendavi z dne 27. 12. 2005

74. Kaznivo dejanje: Zbujanje narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva, razdora ali nestrpnosti po 1. odstavku 300. člena Kazenskega zakonika RS in žaljiva obdolžitve po 1. odstavku 171. člena Kazenskega zakonika v zvezi z 2. odstavkom 178. člena kazenskega zakonika RS.

Razsodba: Pogojna obsodba, v kateri je bila obdolžencu določena enotna kazen šestih mesecev zapora, ki pa ne bo izrečena, če v enem letu ne bo storil novega kaznivega dejanja.

Dejansko stanje: Obdolženec je na forum spletne strani z domačega računalnika poslal sporočilo z vsebino: »Hitlerja bi rabiiii!!!! Cigane vse pobit!!!!!«, s čimer je izzival narodnostno nestrpnost do občanov, ki so romske narodnosti. Kaznivo dejanje žaljive obdolžitve pa je storil s tem, ko je na svojem domu sestavil sporočilo za župana, ki je vsebovalo znake kaznivega dejanja žaljive obdolžitve, in ga po računalniku poslal na forum neke spletne strani z naslovom Invazija Romov v Lendavo.

Sodba Vrhovnega sodišča Republike Slovenije z dne 7. 11. 2006

75. Tožnik makedonske narodnosti v delovnopravnem sporu, sproženem zoper delodajalca, ni uspel. Vrhovno sodišče je potrdilo sodbi prve in druge stopnje z obrazložitvijo, da samo dejstvo, da je bil nekdo drug sprejet v zaposlitev, ne dokazuje diskriminacije. Dejstvo, da je tajnica pri tožencu tožnika vprašala, na kateri glasbeni akademiji je diplomiral, ne dokazuje diskriminacije na podlagi narodnosti. Toženec se je branil z navedbo, da se niso odločili za tožnika zato, ker je bilo vprašljivo, ali bo zmožgal opravljati svoje obveznosti ob vseh dodatnih aktivnostih, s katerimi se je po svojih navedbah ukvarjal. S tem ko je zaposlil kandidatko, ki ni izpolnjevala zahtevanih pogojev, je toženec kršil druge predpise, ne pa protidiskriminacijskih.

Upravne ovire za pridobitev slovenskega državljanstva

Odbor je zadovoljen z ukrepi, ki jih je država pogodbenica sprejela za reševanje dolgotrajnih problemov oseb, ki prebivajo v Sloveniji in niso mogle pridobiti slovenskega državljanstva. Vseeno pa je zaskrbljen nad tem, da se lahko mnoge osebe, ki niso pridobile slovenskega državljanstva, pri prilagajanju zahtevam v zakonodaji še vedno srečujejo z upravnimi ovirami. Odbor državi pogodbenici priporoča, naj nameni prednost reševanju tega problema in ob upoštevanju nastalih težav zagotovi, da se bo nova zakonodaja o državljanstvu izvajala na nediskriminatoren način (13. točka Sklepnih ugotovitev).

76. Večina državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ si je uredila državljanski status na podlagi prošnje za pridobitev slovenskega državljanstva pod pogoji 40. člena Zakona o državljanstvu Republike Slovenije. Pogoja za pridobitev sta bila samo dva: da so imeli stalno prebivališče v Sloveniji na dan plebiscita (23. 12. 1990) in da so v Sloveniji tudi dejansko živeli. Rok za vložitev prošnje je bil šest mesecev od uveljavitve zakona. Po podatkih MNZ na dan 31. 10. 2007 je bilo 171.135 prošenj ugodno rešenih (podrobneje glej začetno poročilo RS o uresničevanju Konvencije). V letu 2002 je bil sprejet tudi Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o državljanstvu Republike Slovenije, ki je v prehodni določbi 19. člena ponovno omogočil pridobitev državljanstva Republike Slovenije pod olajšanimi pogoji za vse tujce, ki so bili stalni prebivalci Republike Slovenije na dan 23. 12. 1990 in od tega dne dalje v Republiki Sloveniji tudi neprekinjeno živijo. Rok za vložitev prošnje na podlagi 19. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o državljanstvu Republike Slovenije je potekel 29. 11. 2003, vloženih je bilo 2.959 prošenj, do 31. 12. 2007 je bilo 1.753 tujcev sprejetih v državljanstvo RS na podlagi navedene določbe.

Položaj oseb brez slovenskega državljanstva

Odbor je zaskrbljen nad možnostjo, da je bilo precejšnje število oseb, ki v Sloveniji že od njene osamosvojitve živijo brez slovenskega državljanstva, v nekaterih okoliščinah prikrajšanih za

pokojnine, za stanovanja, v katerih so prej prebivale, ter za zdravstveno varstvo in druge pravice. Odbor se je seznanil s prizadevanji države pogodbenice za reševanje teh vprašanj in jo naproša, naj v naslednjem periodičnem poročilu navede specifične informacije o teh vprašanjih in o zagotovljenih povračilih (14. točka Sklepnih ugotovitev).

77. Problematika oseb, ki se označujejo z oznako »izbrisani«, izhaja iz obdobja osamosvojitve Republike Slovenije. Ob osamosvojitvi RS sta bila med t. i. osamosvojitvenimi zakoni sprejeta tudi Zakon o državljanstvu RS in Zakon o tujcih, ki sta vzpostavila državljansko telo nove države. Z Zakonom o državljanstvu je bila vsem državljanom drugih republik nekdanje SFRJ, ki so imeli na dan plebiscita 23. 12. 1990 v Republiki Sloveniji prijavljeno stalno prebivališče in so od tedaj dalje živeli v RS, dana možnost, da v 6 mesecih (to je do 25. 12. 1991) zaprosijo za slovensko državljanstvo. Na ta način (na podlagi 40. člena Zakona o državljanstvu RS) je bilo v slovensko državljanstvo sprejetih 171.135 oseb, s tem da so ohranile tudi prejšnje državljanstvo, saj odpust iz dotedanjega državljanstva ni bil pogoj.

78. Zakon o tujcih iz leta 1991 je določal, kdo je tujec, in za državljane drugih republik nekdanje SFRJ urejal, kdaj so zanje začele veljati določbe Zakona o tujcih. Za državljane drugih republik nekdanje SFRJ, ki niso zaprosili za državljanstvo RS, so z dnem 26. 2. 1992 začele veljati določbe Zakona o tujcih, na podlagi katerega so lahko pridobili dovoljenje za prebivanje v Republiki Sloveniji. Tako je ravnala večina državljanov drugih republik nekdanje SFRJ, ki so se odločili, da ne bodo zaprosili za državljanstvo Republike Slovenije, vendar bodo še naprej živeli v Republiki Sloveniji.

79. Državljanom drugih republik nekdanje SFRJ, ki so imeli v RS prijavljeno stalno prebivališče, je z dnem, ko so zanje začele veljati določbe Zakona o tujcih, v registru stalnega prebivalstva prenehala prijava stalnega prebivališča, saj so se v evidenci stalnega prebivalstva vodili podatki le o državljanih RS, ki so imeli na območju občine stalno prebivališče. Evidenco stalnega prebivalstva je urejal Zakon o evidenci nastanitve občanov in o registru prebivalstva ter njegov podzakonski predpis. Državljanji drugih republik nekdanje SFRJ so lahko v Sloveniji znova prijavili prebivališče na podlagi pred tem pridobljenega dovoljenja za prebivanje. Tisti državljani drugih republik nekdanje SFRJ, katerim je prenehala prijava prebivališča in si niso uredili dovoljenja za prebivanje, pa so ostali evidentirani kot tujci brez urejenega dovoljenja za prebivanje in o njih je javnost poročala kot o izbrisanih prebivalcih, čeprav noben organ RS ni nobenega od teh državljanov »izbrisal«.

80. V registru stalnega prebivalstva je bilo na dan 26. 2. 1992 evidentiranih 18.305 državljanov drugih republik nekdanje SFRJ, ki niso zaprosili za sprejem v državljanstvo po 40. členu Zakona o državljanstvu RS in katerim je prenehala prijava stalnega prebivališča. Država se je zavedala kočljivega položaja te skupine oz. nastalega problema. Leta 1999 je bil sprejet Zakon o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji (ZUSDDD), ki je omogočil pridobitev dovoljenja za stalno prebivanje v Republiki Sloveniji pod novimi, ugodnejšimi pogoji, kot jih je za obdobje po 26. 2. 1992 določal Zakon o tujcih. Edini pogoj za pridobitev dovoljenja po ZUSDDD je, da v RS dejansko živijo od 23. 12. 1990 oz. od 25. 6. 1991 dalje. Po tem zakonu je bilo do 31. 12. 2007 vloženih 13.396 prošenj za izdajo dovoljenja za stalno prebivanje, od tega je bilo 12.262 prošnjam ugodeno in državljanom drugih držav naslednic nekdanje SFRJ izdano dovoljenje za stalno prebivanje.

81. Po sprejetju zakona je bila opravljena tudi analiza podatkov o osebah, za katere je bilo iz registra stalnega prebivalstva razvidno, da nimajo urejenega statusa. Ugotovljeno je bilo, da so bili to posamezniki, ki so se odselili, bili odpušteni iz državljanstva RS ali umrli, ostalo je 4.205 oseb, ki si niso uredile statusa in posledično ne morejo prijaviti prebivališča. V januarju 2006 je bila analiza ponovljena, pri čemer je bilo ugotovljeno, da je v registru ostalo 4.090 oseb brez statusa.

82. Iz uradnih evidenc izhaja, da si je večina državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ, ki še vedno živijo v RS, status tudi uredila. Na to kaže tudi podatek o številu vloženih prošenj za izdajo dovoljenja za stalno prebivanje po Zakonu o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v RS od leta 2003 dalje, ko je bil znova odprt rok za vlaganje prošenj. Do 31. 12. 2007 jih je bilo vloženih le 317. Iz teh podatkov je mogoče sklepati, da preostali dejansko ne prebivajo več v RS.

83. Ustavno sodišče RS je presojalo ustavnost ZUSDDD in zakonodajalcu leta 2003 z odločbo št. U-1-246/02-28 z dne 3. 4. 2003 naložilo odpraviti ugotovljene neskladnosti z Ustavo RS (ker zakon državljanom drugih republik nekdanje SFRJ, ki jim je dne 26. 2. 1992 prenehala prijava stalnega prebivališča, od navedenega dne ne priznava stalnega prebivanja, ker ne ureja pridobitve dovoljenja za stalno prebivanje državljanom drugih držav naslednic nekdanje SFRJ, ki jim je bil izrečen ukrep prisilne odstranitve, in ker ne določa meril za ugotavljanje nedoločenega pravnega pojma dejanskega življenja).

84. Za dokončno ureditev položaja oseb, katerim je v Republiki Sloveniji prenehala prijava stalnega prebivališča, je Vlada Republike Slovenije dne 30. 10. 2007 določila besedilo Predloga ustavnega zakona o dopolnitvi Ustavnega zakona za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije in ga poslala v obravnavo Državnemu zboru Republike Slovenije.

85. S predlaganim zakonom se dopolnjuje 13. člen Ustavnega zakona za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije (iz leta 1991), ki določa, da so državljani drugih republik SFRJ, ki so imeli na dan 23. 12. 1990 v Republiki Sloveniji prijavljeno stalno prebivališče in so tukaj tudi dejansko živeli, izenačeni v pravicah in dolžnostih z državljani Republike Slovenije (razen nakupa nepremičnin) do tedaj, ko so zanje začele veljati določbe Zakona o tujcih.

86. Predlog ustavnega zakona določa pogoje, pod katerimi lahko državljani drugih držav naslednic nekdanje SFRJ, ki dovoljenja za stalno prebivanje v Republiki Sloveniji še nimajo, navedeno dovoljenje pridobijo, ter pogoje, pod katerimi lahko dovoljenje za stalno prebivanje pridobijo tudi njihovi mladoletni otroci. Nadalje določa, katerim državljanom drugih držav naslednic nekdanje SFRJ, ki so v Republiki Sloveniji že pridobili dovoljenje za stalno prebivanje, navedeno dovoljenje velja tudi za nazaj, in od kdaj naprej. Predlog ustavnega zakona opredeljuje tudi doslej nedoločen pravni pojem dejanskega neprekinjenega življenja v Republiki Sloveniji, ki je določen kot pogoj za pridobitev dovoljenja za stalno prebivanje, prav tako določa odsotnosti iz Republike Slovenije, ki ne prekinajo dejanskega neprekinjenega življenja. Ureja tudi prijavo stalnega prebivališča za nazaj tistim državljanom drugih držav naslednic nekdanje SFRJ, katerim bo dovoljenje za stalno prebivanje izdano tudi z veljavnostjo za nazaj.

87. Iz navedenega je razvidno, da je bilo državljanom drugih držav naslednic nekdanje SFRJ danih veliko možnosti za ureditev statusa v Republiki Sloveniji, tako za pridobitev državljanstva Republike Slovenije ter tudi za pridobitev dovoljenja za prebivanje v Republiki Sloveniji. Takoj po osamosvojitvi Republike Slovenije jim je Zakon o državljanstvu Republike Slovenije omogočal pridobitev slovenskega državljanstva pod izredno ugodnimi pogoji. Nadalje jim Zakon o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji še vedno omogoča pridobitev dovoljenja za stalno prebivanje, prav tako pod ugodnimi pogoji. Novela Zakona o državljanstvu Republike Slovenije iz leta 2002 pa jim je pod olajšanimi pogoji znova omogočila pridobitev slovenskega državljanstva.

Posvetovanje z organizacijami civilne družbe

Odbor spodbuja državo pogodbenico, naj se med pripravo naslednjega periodičnega poročila posvetuje z organizacijami civilne družbe, ki delujejo na področju boja proti rasni diskriminaciji (15. točka Sklepnih ugotovitev).

88. Ministrstvo za zunanje zadeve je v mesecu februarju 2008 organiziralo sestanek s predstavniki nevladnih organizacij in predstavilo osnutek besedila poročila. Predstavniki nevladnih organizacij so med drugim opozorili na pomanjkanje celovite nacionalne strategije na področju boja proti diskriminaciji v RS in na dejstvo, da še ni bil oblikovan ustrezní osrednji organ oz. določena institucija na državni ravni. Poudarili so, da je v praksi vprašljivo izvajanje sprejetih normativnih aktov in strategij, zlasti na področju urejanja participacije in statusa »novih« manjšin, diskriminacije Romov in položaja »izbrisanih« prebivalcev RS, ki so že sprožili postopek za varstvo svojih pravic pred Evropskim sodiščem za človekove pravice. Predstavniki nevladnih organizacij so bili kritični do nekaterih delov poročila in so omenili možnost priprave t. i. senčnega poročila.

V okviru sodelovanja s civilnimi gibanji lahko omenimo še sodelovanje slovenske Policije z nevladnima organizacijama, ki sta v Sloveniji aktivni v boju proti diskriminaciji in ksenofobiji. To sta Mirovni inštitut in Spletno oko. Slovenska policija od nevladnih organizacij sprejema pobude za boljše delo ter prijave. Policija pa nevladnim organizacijam posreduje termenske podatke o rešenih in preiskanih primerih ter periodična poročila o stanju na tem področju v RS.

Spletne strani, kjer je mogoče pridobiti relevantne podatke so:

Slovenska Policija

<http://www.policija.si/portal/>

Spletno oko

<https://www.spletno-oko.si/>

Mirovni inštitut Ljubljana

<http://www.mirovni-institut.si/>

Ukrepi za izvajanje Durbanske deklaracije

Odbor priporoča, naj država pogodbenica ob izvajanju Konvencije v nacionalnem pravnem redu upošteva ustrezne dele Durbanske deklaracije in Akcijskega programa, zlasti glede 2. in 7. člena Konvencije, ter naj v naslednje periodično poročilo vključi informacije o akcijskih načrtih in drugih ukrepih, ki jih je sprejela za izvajanje Durbanske deklaracije in Akcijskega programa na nacionalni ravni (16. točka Sklepnih ugotovitev).

89. V Sloveniji se na nacionalni ravni z izvajanjem Durbanske deklaracije vsebinsko ukvarjajo zlasti: Svet za uresničevanje načela enakega obravnavanja, ki je začel delovati na podlagi Zakona o uresničevanju načela enakega obravnavanja kot strokovno in posvetovalno telo Vlade RS, Urad varuha človekovih pravic ter medresorska komisija za človekove pravice, ki deluje v okviru Ministrstva za zunanje zadeve RS.

Slovenska policija izvaja naloge, opredeljene v Zakonu o kazenskem postopku pri pregonu kaznivih dejanj, povezanih z rasizmom, ksenofobijo in rasne ali verske diskriminacije (člen 300. Kazenskega zakonika RS). Poleg omenjenega je slovenska Policija izvedla akcijo širjenja razumevanja multikulturnega sobivanja. V tej zvezi so bili policistom razdeljeni »kartončki« z napotki oziroma nasveti za obnašanje policistov v multikulturnem okolju in spoštovanje različnih verstev in kultur v državi.

V sodelovanju z nevladnima organizacijama Mirovni inštitut in Spletno oko, izvajamo tudi usklajene preventivne dejavnosti.

Poleg ozaveščenja slovenskih policistov glede obnašanja v multikulturni skupnosti, imajo žrtve morebitnih zlorab pooblastil s strani policistov možnost uvedbe pritožbenega postopka nad policisti, ki ga vodi in obravnava pristojna policijska enota oziroma senat MNZ, sestavljen iz zunanje in notranje strokovne javnosti. Morebitne žrtve prekoračitve ali zlorabe policijskih pooblastil imajo prav tako možnost sprožiti kazenski postopek na podlagi podane ovadbe storilca kaznivega dejanja državnemu tožilstvu.

90. Republika Slovenija dosledno vključuje določbe, ki vsebinsko pomenijo izvajanje Durbanske deklaracije, v pozitivno zakonodajo. Določba 63. člena Ustave RS določa, da je protiustavno vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti. Protiustavno je tudi vsakršno spodbujanje k nasilju ali vojni.

91. V obdobju po letu 2003 so bili storjeni kvalitativni premiki na sistemski ravni usklajevanja s pravnim redom Evropske unije, saj je RS v maju 2004 postala članica EU. Za prenos Direktive o enakem obravnavanju ne glede na rasno ali etnično poreklo (Direktiva 2000/43) je bil sprejet Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja, ki je začel veljati 22. aprila 2004. S tem zakonom so bile pristojnosti zagovornice enakih možnosti žensk in moških razširjene na zagovornico načela enakosti. Ta v okviru Urada za enake možnosti obravnava pisne pobude o domnevni kršitvi enakega obravnavanja. Postopek je neformalen in brezplačen. Na koncu presoje zagovornica izda pisno mnenje o zadevi in domnevnega kršitelja pozove, da poroča o poteku odprave nepravilnosti. Ko kršitelji nepravilnosti ne odpravijo, zagovornica pisno poročilo posreduje pristojnemu inšpektoratu, ki nadzira to področje. Zagovornica pripravlja letna poročila o svojem delu, ki so objavljena na spletni strani Urada za enake možnosti. Na podlagi tega zakona je bil v letu 2005 oblikovan Svet za uresničevanje načela enakega obravnavanja kot strokovno in posvetovalno telo Vlade RS.

92. Naslednji zakonski akti, sprejeti v novejšem času, vsebujejo posebne določbe, ki se nanašajo na prepoved diskriminacije, na prepoved izzivanja nestrpnosti in integracijo tujcev:

Zakon o Radioteleviziji Slovenija, Uradni list RS, št. 96/2005_

5. člen

Novinarke in novinarji (v nadaljnjem besedilu: novinarji), urednice in uredniki (v nadaljnjem besedilu: uredniki) RTV Slovenija in drugi, ki so neposredno udeleženi pri ustvarjanju ali pripravljanju RTV programov, morajo pri svojem delu še posebej:

- spoštovati načelo resničnosti, nepristranskosti in celovitosti informacij;
- spoštovati človekovo osebnost in dostojanstvo;
- spoštovati načelo politične uravnoteženosti ter svetovnonazorskega pluralizma;
- spoštovati načela ustavnosti in zakonitosti pri oblikovanju programov, vključno s prepovedjo spodbujanja kulturne, verske, spolne, rasne, narodne ali druge oblike nestrpnosti;

Zakon o varstvu osebnih podatkov, Uradni list RS, št. 86/2004 z dne 5. 8. 2004

Prepoved diskriminacije

4. člen

Varstvo osebnih podatkov je zagotovljeno vsakemu posamezniku ne glede na narodnost, raso, barvo, veroizpoved, etnično pripadnost, spol, jezik, politično ali drugo prepričanje, spolno usmerjenost, premoženjsko stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, državljanstvo, kraj oziroma vrsto prebivališča ali katerokoli drugo osebno okoliščino.

Zakon o društvih, Uradni list RS, št. 61/2006 z dne 13. 6. 2006

3. člen

(omejitve)

(1) Ni dovoljeno ustanoviti društva, katerega namen, cilji ali dejavnost merijo na nasilno

spremembo ustavne ureditve, na izvrševanje kaznivih dejanj ali spodbujajo k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti, razpihovanju narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti oziroma spodbujajo k nasilju ali vojni.

(2) Prav tako ni dovoljeno ustanoviti društva, katerega namen je ustvarjanje dobička, ali društva, katerega izključna dejavnost je pridobitna dejavnost, niti ni dovoljeno delovanje takšnega društva.

41. člen

(prepoved delovanja društva)

(1) Društvu, ki izvaja dejavnost iz 3. člena tega zakona, se delovanje s sodno odločbo prepove.

(2) Upravni organi in nosilci javnih pooblastil, ki za razloge iz prejšnjega odstavka izvedo pri izvrševanju svojih pooblastil, morajo državnemu tožilcu podati prijavo o takem delovanju društva.

(3) Če državni tožilec na podlagi prijave organov oziroma nosilcev javnih pooblastil iz prejšnjega odstavka, fizičnih ali pravnih oseb oziroma po uradni dolžnosti oceni, da so razlogi dejansko podani, vložil pri Upravnem sodišču Republike Slovenije tožbo za prepoved delovanja društva.

(4) Postopek za prepoved delovanja društva je nujen.

(5) Določbe prejšnjih odstavkov tega člena ne veljajo za primere, ko je podana odgovornost društva za kaznivo dejanje po določbah predpisov, ki urejajo odgovornost pravnih oseb za kazniva dejanja.

Zakon o verski svobodi, Uradni list RS, št. 14/2007 z dne 16. 2. 2007

3. člen

(prepoved diskriminacije, razpihovanja verskega sovraštva in nestrpnosti)

(1) Prepovedano je vsakršno spodbujanje k verski diskriminaciji, razpihovanje verskega sovraštva in nestrpnosti.

(2) Prepovedana je neposredna in posredna diskriminacija zaradi verskega prepričanja, izražanja ali uresničevanja tega prepričanja.

(3) Različno obravnavanje zaradi verskega prepričanja pri zaposlovanju in delu verskih ter drugih uslužbenk in uslužbencev (v nadaljnjem besedilu: uslužbenec) cerkva in drugih verskih skupnosti ne predstavlja diskriminacije, če zaradi narave poklicne dejavnosti v cerkvah in drugih verskih skupnostih ali zaradi vsebine, v kateri se izvaja, versko prepričanje predstavlja bistveno legitimno in upravičeno poklicno zahtevo glede na etiko cerkva in drugih verskih skupnostih.

Zakon o tujcih

Neuradno prečiščeno besedilo (ZTuj-1-NPB4), Ljubljana, dne 15. januarja 2008

X. POGLAVJE

INTEGRACIJA TUJCEV

(pomoč pri integraciji tujcev)

(1) Republika Slovenija zagotavlja pogoje za vključitev tujcev, ki imajo v Republiki Sloveniji dovoljenje za prebivanje, v kulturno, gospodarsko in družbeno življenje Republike Slovenije. Pri tem zlasti:

- organizira tečaje slovenskega jezika za tujce;
- organizira tečaje in druge oblike za nadaljnje izobraževanje in poklicno izpopolnjevanje tujcev;
- zagotavlja informacije, ki so potrebne tujcem za njihovo vključevanje v slovensko družbo, zlasti glede njihovih pravic in dolžnosti, možnosti osebnega razvoja in razvoja v družbi;
- seznanja tujce s slovensko zgodovino, kulturo in ustavno ureditvijo;
- organizira skupne prireditve s slovenskimi državljani za spodbujanje medsebojnega poznavanja in razumevanja.

(2) Državni in drugi organi, organizacije in združenja sodelujejo zlasti:

- s pristojnimi organi glede hitrejšega vključevanja tujcev v kulturno, gospodarsko in družbeno življenje Republike Slovenije;
- z mednarodnimi organizacijami glede vprašanj migracije in integracije tujcev.

(3) Državni in drugi organi, organizacije in združenja z vsem svojim delovanjem zagotavljajo zaščito pred kakršno koli diskriminacijo na podlagi rasnega, verskega, nacionalnega, etničnega ali drugega razlikovanja tujcev.

(4) Vlada Republike Slovenije izda predpis, s katerim določi načine za zagotavljanje in uresničevanje pogojev za integracijo tujcev.

Dostop javnosti do poročil RS

Odbor priporoča, naj država pogodbenica javnosti omogoči dostop do njenih poročil od dne, ko so bila poslana, in naj ugotovitve Odbora o teh poročilih prav tako javno objavlja, skupaj s preostalimi besedili v zvezi s Konvencijo. Odbor spodbuja državo pogodbenico, naj okrepi prizadevanja na tem področju, z namenom doseči splošno javnost (17. točka Sklepnih ugotovitev).

93. Besedilo šestega in sedmega poročila RS bo objavljeno na spletni strani Ministrstva za zunanje zadeve RS.

Priprava periodičnega poročila

Odbor priporoča, naj država pogodbenica pošlje svoje šesto periodično poročilo skupaj s sedmim periodičnim poročilom do 6. julija 2005 in naj obravnava vse točke teh sklepnih ugotovitev (18. točka Sklepnih ugotovitev).

94. V obdobju od zagovora 5. periodičnega poročila do oddaje tega besedila so se zgodili kvalitativni premiki na sistemski ravni glede usklajevanja zakonodaje s pravnim redom Evropske unije in prepovedi diskriminacije na normativni ravni ter pri oblikovanju zakonskih podlag o varstvu romske skupnosti v letu 2007, ki smo jih zajeli v vsebinskem delu poročila.

Uporabljeni viri

Komentar MNZ na tretje poročilo ECRI iz leta 2006

Drugo poročilo RS po Mednarodnem paktu o političnih in državljskih pravicah iz leta 2004

Nacionalno poročilo o strategijah socialne zaščite in socialnega vključevanja za obdobje 2006–2008

Dopolnilo nacionalnega poročila o strategijah socialne zaščite in socialnega vključevanja za obdobje 2006–2008,

Suzana Čurin – Radovič: Model varovanja kulturnih pravic posebnih socialnih skupin v RS, doktorska disertacija

Odgovor na poročilo Komisarja za človekove pravice Sveta Evrope o napredku Slovenije pri izvajanju njegovih priporočil (2003–2005)

Milivoja Šircelj: Verska, jezikovna in narodna sestava prebivalstva. Popisi 1921–2002. Posebne publikacije, št. 2. 2003. Statistični urad Republike Slovenije. Ljubljana

Statistične informacije, Statistični urad Republike Slovenije. Ljubljana, 16. april 2003, št. 93

Letna poročila Varuha za človekove pravice

PRILOGE

Dr. Miran Komac

Pristop Republike Slovenije do varstva narodnih manjšin

– Povzetek študije o položaju manjšin v Sloveniji–

Iz dokumentov, ki so nastali pri osamosvajanju Slovenije, je mogoče razbrati, da je temeljna vloga države Slovenije ohranjanje, uveljavljanje in razvoj slovenskega naroda v vsej njegovi državni večplastnosti («matični» narod, slovenske manjšine v sosednjih državah, zdomci in izseljenci). O preostalih delih slovenske nacije je v teh dokumentih mogoče najti le omejene zapise. Največ je zapisano o italijanski in madžarski manjšini. Rudimentarne pa so zaveze o urejanju položaja pripadnikov drugih narodov nekdanje skupne jugoslovanske države. Skromne določbe je mogoče najti le v Izjavi o dobrih namelih, v kateri je v 1. točki drugega odstavka zapisano:

»Slovenska država zagotavlja italijanski in madžarski narodnosti tudi v samostojni Republiki Sloveniji vse pravice, kakor so določene z ustavo in zakoni ter mednarodnimi akti, ki jih je sklenila in jih priznava SFRJ. Prav tako zagotavlja vsem pripadnikom drugih narodov in narodnosti

pravico do vsestranskega kulturnega in jezikovnega razvoja, vsem s stalnim bivališčem v Sloveniji pa, da pridobijo državljanstvo Slovenije, če to želijo.«²

V Ustavnem zakonu za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije je zapisano:

»Državljeni drugih republik, ki so na dan plebiscita o neodvisnosti in samostojnosti Republike Slovenije 23. decembra 1990 imeli prijavljeno stalno prebivališče v Republiki in tukaj tudi dejansko živijo, so do pridobitve državljanstva Republike Slovenije po 40. členu zakona o državljanstvu Republike Slovenije oziroma do izteka rokov po 81. členu Zakona o tujcih izenačeni v pravicah in dolžnostih z državljani Republike Slovenije, razen v primerih iz 16. člena tega zakona.«³

V Ustavi Republike Slovenije posebnih določb o varovanju teh skupnosti ni. Če odmislimo določilo 61. člena Ustave Republike Slovenije, ki pravi:

»Vsakdo ima pravico, da svobodno izraža pripadnost svojemu narodu ali narodni skupnosti, da goji in izraža svojo kulturo in uporablja svoj jezik in pisavo.«

Nabor določb o varstvu »imigrantskih« etničnih/narodnih skupnosti je skromen, še zlasti če ga primerjamo z naborom pravic, ki jih slovenska država »priznava« italijanski in madžarski narodni skupnosti ter Romom. Je mogoče na podlagi zapsanega trditi, da Republika Slovenija diskriminira »manjšinske« narodne skupnosti Albancev, Bošnjakov, Hrvatov, Srbov itd., ki že po številu nekajkrat presegajo število »klasičnih« narodnih skupnosti? Je bila tem skupnostim in njihovim pripadnikom resnično odvzeta kakšna posebna pravica, ki so jo imeli v prejšnji državni ureditvi, kot se pogosto sliši iz ust predstavnikov »novih« narodnih skupnosti?

Predstavniki društev in zvez narodov nekdanje skupne države, zbrani v Koordinaciji zvez in kulturnih društev konstitutivnih narodov in narodnosti razpadle SFRJ v Republiki Sloveniji⁴, so prepričani o znižanju že dosežene ravni zaščite. V dokumentu z naslovom »JAVNA POBUDA ALBANCEV, BOŠNJKOV, ČRNOGORCEV, HRVATOV, MAKEDONCEV, SRBOV, ki živimo v Republiki Sloveniji«, ki so ga predstavili na Okrogli mizi Evropske komisije proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI) pri Svetu Evrope v Ljubljani 14. oktobra 2003, so med drugim zapisali:

1. Ob razpadu SFRJ smo se znašli v Sloveniji živeči Albanci, Bošnjaki, Črnogorci, Hrvati, Makedonci, Srbi v novo nastali državi Republiki Sloveniji v objektivno narodnomanjšinski situaciji brez možnosti lastnega vplivanja na svoj položaj in status. Dejstvo ostajanja dela naroda po nekem zgodovinskem razpletu v drugi, narodnostno nematični državi služi slednji

² Izjava o dobrih namelih. Uradni list Republike Slovenije, št. 44/1990, str. 2034.

³ Ustavni zakon za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije. Uradni list RS, št. 1/1991.

⁴ Na spletni strani <http://www.mtaj.si/default.asp?podrocje=23&menu=5&novica=68648> (15. 11. 2007) je mogoče najti naslednji zapis: zveza zvez kulturnih društev konstitutivnih narodov in narodnosti razpadle SFRJ v Sloveniji je na današnji novinarski konferenci (9. 10. 2007) opozorila na obstoj populacije, ki predstavlja več kot enajst odstotkov celotnega prebivalstva Slovenije, vendar nima statusa manjšine. Želimo ohraniti lastno narodnostno identiteto, se integrirati v slovensko družbo in ne preprosto asimilirati, je kratko opisal cilje predsednik zveze Ilija Dimitrievski. Kot je pojasnil Dimitrievski, so se v zvezi zvez kulturnih društev oziroma koordinaciji, ki deluje že štiri leta in zastopa 64 kulturnih društev, z namenom uresničevanja temeljnih manjšinskih interesov povezali Albanci, Bošnjaki, Hrvati, Makedonci in Srbi, živeči v Sloveniji. Prvi javni nastop v slovenskem okolju ter hkrati pred predstavniki Evropske komisije za boj proti rasizmu in nestrpnosti so imeli v Ljubljani oktobra 2003, ko so osnovni skupni programski dokument z naslovom javna pobuda na okrogli mizi tudi prebrali. »Nastali smo, da bi opozorili slovensko javnost in posebej ustrezne državne institucije na populacijo v Sloveniji, kateri ni priznan kolektivni narodnostni status. Ob tem se počutimo diskriminirane do ustavno priznanih narodnosti Italijanov in Madžarov ter Romov, ki imajo urejen ta status,« je dejal Dimitrievski in dodal, da bi morali biti v slovenski ustavi poimensko navedeni tudi pripadniki drugih narodov, ki živijo v Sloveniji.

kot izhodiščna okoliščina za ugotavljanje in priznavanje njegovega statusa kot narodne manjšine v tej državi.

2. Do tedaj, do leta 1991, smo imeli v Sloveniji status pripadnikov konstitutivnih narodov in narodnosti, z Ustavo Republike Slovenije leta 1991 pa so bile naše posebne, kolektivne pravice odpravljene. Kljub predhodnim uradnim obljubam o nespreminjanju našega položaja smo od »sodržavljanov«, kar smo bili po Ustavi SR Slovenije leta 1974, po letu 1991 postali uradno v glavnem »priseljenci« brez kakršnega koli legalnega skupinskega družbenega statusa. Zniževanje že doseženega družbenega statusa določenim skupinam prebivalstva ni evropska norma in tudi ne more biti dejanski nacionalni interes Republike Slovenije.⁵

Ali je mogoče in kako uporabiti obstoječi model varstva klasičnih narodnih manjšin za »nove« narodne skupnosti? Razprava je povsem hipotetična. Najprej bi bilo treba »najti« avtohtoni poselitveni prostor vsake posamezne etnične populacije. Torej prostor, ki ga pripadniki različnih etničnih skupnosti naseljujejo stalno in je vitalen v narodnem smislu. Njihovo število je nepomembno. Na tem prostoru bi se uresničeval nabor »posebnih« manjšinskih pravic, od rabe jezika v javni sferi do politične participacije. O težavah ugotavljanja hrvaškega in srbskega zgodovinskega poselitvenega prostora smo v tem zapisu že govorili. Če smo zgodovinski poselitveni prostor posebej omenjali zato, ker ju poznamo iz zgodovinskih virov, pa zgodovinskih zapisov o drugih narodnih populacijah nimamo.

Dokler teh vitalnih narodnopolitvenih prostorov ne odkrijemo, **ni mogoče trditi, da so pripadniki Albancev, Bošnjakov, Srbov, Hrvatov, Makedoncev, Muslimanov, Črnogorcev diskriminirani** v primerjavi s pripadniki italijanske in/ali madžarske narodne manjšine kljub njihovemu nekajkrat večjemu številu. Bi pa Slovenija izvajala diskriminacijo na etnični osnovi tedaj, če bi populacije, ki živijo na teh ozemljih, izkazovale pripadnost k hrvaškemu in srbskemu narodu in bi se prostovoljno opredeljevale kot pripadniki teh narodov, bi zahtevale poseben manjšinski status, pa bi jim ga slovenska država oporekala. Kaj bi se spremenilo za Hrvate in Srbe, ki živijo širom po Sloveniji, če bi biti ti dve skupnosti »povzdignjeni« na raven ustavno priznanih narodnih manjšin? Za Hrvate in Srbe, ki bi živeli zunaj narodno mešanega ozemlja, se pravzaprav nič ne bi spremenilo. V obstoječem modelu varstva manjšin so vse manjšinske pravice **vezane na narodno mešano ozemlje**. Vse skupaj spominja na pravi mali rezervat. Ko pripadniki narodnih manjšin zapustijo narodno mešano ozemlje, spremenijo stalno prebivališče, izgubijo celoten nabor narodnomanjšinskih pravic. Razen dveh: a) imajo pravico do vpisa v posebni volilni imenik narodnih skupnosti za izvolitev poslanca narodnosti v državni zbor; in b) imajo pravico do učenja maternega jezika, če se k pouku prijavi vsaj pet otrok.

Naj ob koncu tega zapisa poudarimo ključne prvine v slovenskem modelu varovanja klasičnih narodnih manjšin. Poleg že omenjenega narodnostno mešanega ozemlja je treba omeniti še:

a) kolektivne pravice – nabor »posebnih« manjšinskih pravic pripada narodnim skupnostim kot objektivno obstoječim subjektom. Od posameznikov, pripadnikov narodnih skupnosti, pa je odvisno, kdaj in v kolikšni meri bodo »podeljene« posebne pravice uporabljali. Poudariti je treba, da nabor posebnih manjšinskih pravic ni pogojen s številčno klavzulo; in

b) model varovanja narodnih skupnosti **zadeva vse prebivalce narodno mešanega ozemlja**, ne samo pripadnike narodnih skupnosti. Na primer, tudi pripadniki večinskega naroda so dolžni imeti dvojezične osebne dokumente, v šolah z učnim jezikom večinskega naroda se morajo učiti manjšinskega jezika, upravni in sodni organi morajo posloovati dvojezično itd. in ne nazadnje, narodnostno mešano ozemlje mora biti javno »objavljeno«! Toponomastika mora biti dvojezična, prav tako javna obvestila in poslovanje javnih in zasebnih uradov ter ustanov; obvezna je uporaba narodnih simbolov, zastav na primer.

Ali lahko obstoječi model varstva narodnih manjšin uporabimo tudi za varovanje »novih« narodnih skupnosti? **Prikaz temeljnih značilnosti modela kaže na to, da je nemogoče raztegniti obstoječi režim tudi na »nove« narodne skupnosti.** To še ne pomeni, da te

⁵ JAVNA POBUDA ALBANCEV, BOŠNJAKOV, ČRNOGORCEV, HRVATOV, MAKEDONCEV, SRBOV, ki živimo v Republiki Sloveniji. Ljubljana, 14. oktober 2003. V Dokumentaciji INV.

skupnosti nimajo pravice do posebnega manjšinskega varstva, v prvi vrsti do ohranjanja jezika in kulture.

Finančna podpora MK kulturnim projektom priseljenih Romov 2003–2007

Leto 2003

PREDLAGATELJ PROGRAM ALI PROJEKT	ODOBRENO (evrov)
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Pralipe Maribor Priveditve: Predstavitve ob dnevu sultani nevrus/dan svetega Ilije	1418,79
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Pralipe Maribor Priveditve: Predstavitve na đurđevdan v organizaciji RD Romano Pralipe	1648,31
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Amala Ljubljana Mednarodno sodelovanje Romov: Gostovanje v tujini	843,59
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje Dejavnosti kulturnih skupin: Predstavitve romske gledališke igre Me rovava	312,97
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje Dejavnosti kulturnih skupin: Delovanje in nastopi folklorne skupine	417,29
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje Priveditve: 4. tradicionalni večer romske poezije in plesa	333,83

Leto 2004

PREDLAGATELJ PROGRAM ALI PROJEKT	ODOBRENO (Evro)
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Pralipe Maribor Tradicionalni romski običaji	1961,28
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Pralipe Maribor Priveditev na đurđevdan	1961,28
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje Delavnica raziskovanja romskih besed	625,94
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje 5. tradicionalna priveditev Večer romske poezije in plesa	717,74

Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Romano Kham Ljubljana	1251,88
Koncert ob svetovnem dnevu Romov v KUD Franceta Prešerna	
Romsko društvo Amala Ljubljana	2086,46
Gostovanje RD Amala na Češkem	
Romsko društvo Amala Ljubljana	3129,69
Romska poezija s prevodom v slovenščino in notni zapis	
Leto 2005	
PREDLAGATELJ	ODOBRE
PROGRAM ALI PROJEKT	NO
	(evrov)
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Pralipe Maribor	2336,84
Prireditev za šoloobvezne otroke	
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje	500,75
Usposabljanje in delovanje animatorja	
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje	208,65
Razstava umetniških fotografij z romsko tematiko	
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje	843,59
Izdaja knjige Romi sedanjosti	
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje	625,94
Delavnica raziskovanja romskih besed	
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje	417,29
Delovanje folklorne in pesniške skupine	
Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje	625,94
6. tradicionalna kulturna prireditev Večer romske poezije in plesa	
Romsko društvo Amala Ljubljana	3129,69
Glasbeni festival Gostovanje v tujini	
Romsko društvo Amala Ljubljana	4172,93
Glasba skozi čas	
Romsko društvo Amala Ljubljana	3129,69
Izdaja zgoščenke Amala V – Za moj narod	
Romska sekcija – orientalsko društvo NUR – Ljubitelji Orienta Ljubljana	1251,88
Romski vplivi v svetu orientalskega plesa	

Leto 2006**PREDLAGATELJ****PROGRAM ALI PROJEKT****ODOBRE
NO
(evrov)****Romsko društvo Amala Ljubljana**

2921,05

Mednarodni romski festivali

Romsko društvo Amala Ljubljana

6422,13

Glasbene delavnice za romske otroke

Romsko društvo Amala Ljubljana

3755,63

Izdaja knjige Otroci, zapojte z nami II

Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Pralipe Maribor

1669,17

10. obletnica

Zveza Romov Slovenije – izvajalec Romsko društvo Pralipe Maribor

1251,88

Nakup tradicionalne folklorne noše

Leto 2007**PREDLAGATELJ****PROGRAM ALI PROJEKT****ODOBRE
NO
(evrov)****Zveza Romov Slovenije- izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje**

500,00

Raziskovanje romskih besed 3

Zveza Romov Slovenije- izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje

500,00

Večer romske poezije in plesa

Zveza Romov Slovenije- izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje

1.250,00

Usposabljanje in delovanje animatorja za romsko kulturo

Zveza Romov Slovenije- izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje

500,00

Delovanje folklorne in pesniške skupine

Zveza Romov Slovenije- izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje

1.600,00

Romske pravljice in pesmi »Romane paramiče taj đija«

Zveza Romov Slovenije- izvajalec Romsko društvo Romano vozo Velenje

1.500,00

Po sledeh jutra (knjiga pesmi)

Zveza Romov Slovenije- izvajalec Romsko društvo Romano Pralipe Maribor

1.000,00

Tradicionalno praznovanje romskih običajev

Zveza Romov Slovenije- izvajalec Romsko društvo Romano Pralipe Maribor

1.000,00

S kulturo do izobraževanja

Romsko društvo Amala Ljubljana

3.000,00

Mednarodni festivali

Romsko društvo Amala Ljubljana

3.900,00

Priloga: Dejavnosti Ministrstva za zdravje

V skladu z razvojno politiko Ministrstva za zdravje je izboljšanje zdravja Romov zaradi pomembnosti in posebnosti vključeno v nacionalni program promocije zdravja. Ustanovljena je bila posebna projektna delovna skupina za izboljšanje zdravja in preventivnih nalog za Rome, ki je pripravila posvet s predstavniki Zveze Romov in zdravstvenih zavodov na terenu. Svoje delovanje je skupina nadaljevala v smeri spodbujanja zdrave prehrane med romskimi otroki.

Ministrstvo za zdravje je v okviru javnih razpisov za sofinanciranje programov varovanja in krepitev zdravja v letih 2004 in 2005 podprlo program »Dvig prehranjevalne kulture za varovanje in krepitev zdravja romske populacije«, ki ga je izvajal Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj, in na podlagi sklepa Vlade RS v letih 2005 in 2006 sofinanciralo program »Vlaganje v zdravje in razvoj – Mura«, ki ga je izvajal Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota. Program je v manjšem obsegu vključeval tudi spodbujanje zdravega načina življenja med romsko in madžarsko manjšino. Pripravljena je bila tudi analiza tveganega vedenja Romov.

Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota je opravil raziskavo »Dejavniki tveganja za nenalezljive bolezni pri odraslih prebivalcih romske skupnosti« (potekala je od leta 2001 do 2004). Raziskava pomeni osnovo za pripravo programov in projektov za krepitev zdravja oz. zmanjševanje neenakosti v zdravju.

Kot primer dobre prakse na področju zdravstvenega varstva lahko navedemo »Strategijo za krepitev zdravja in akcijski načrt za zmanjševanje neenakosti v zdravju v Pomurski regiji«, ki jo je v okviru dvostranskega sodelovanja s Flamskim inštitutom za krepitev zdravja pripravil Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota. Splošni cilj tega strateškega načrta je izboljšati zdravstveno stanje regionalnega prebivalstva, in tako zmanjšati razlike v zdravju med regijami, po drugi strani pa načrt obravnava neenakost v zdravju znotraj regije. S programom za krepitev zdravja, ki je usmerjen predvsem na posameznika in ranljive skupine prebivalstva, si prizadeva vplivati na neenakost v zdravju. Strategija temelji na analizi trenutnega stanja in na prednostnih nalogah regije. Uvrščena je v Regionalni razvojni program 2007–2013 in je dostopna (tudi v angleškem jeziku) na spletnem naslovu <http://www.zzv-ms.si>. Med njenimi cilji je navedeno tudi spodbujanje bolj zdravega življenjskega sloga manjšin in etničnih skupin (madžarske in romske skupnosti). Čeprav je načrt oblikovan posebej za pomursko regijo, lahko rabi kot pobuda in kot zgled uporabe pristopa strateškega načrtovanja za določanje prednostnih nalog, oblikovanje strategij in ciljev za razvoj ukrepov za zmanjševanje neenakosti v zdravju ogroženih skupin prebivalstva, tudi romske populacije.

Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota že izvaja program »Zmanjševanje neenakosti v zdravju«, ki se nanaša na te cilje. Tako že od leta 2006 v nacionalni program zdravstvenega varstva vključuje problematiko zdravja Romov, ima zaposlenega Roma kot sodelavca v javno zdravstvenem timu in tesno sodeluje z Zvezo Romov Slovenije.